

Maaseudun alueelliset kehittämistoimenpiteet Uudenmaan TE-keskuksen alueella ohjelma- kaudella 2007–2013

Hyväksytty maaseutujaostoissa 22.10.2009

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
2 NYKYTILA-ANALYYSI	1
MAATALOUS JA MUUT MAASEUTUELINKEINOT	1
METSÄTALOUS	2
YMPÄRISTÖ	3
SAARISTO	3
NELIKENTTÄANALYYSI	4
3 OHJELMAKAUSI 2000–2006	5
4 ALUEELLINEN STRATEGIA 2007 – 2013	6
VALITUT TAVOITTEET JA STRATEGIAT	6
5 HANKKEIDEN TEEMAT JA VALINTAKRITEERIT	7
6 LINJOJA KOSKEVAT TIEDOT JA NIIDEN SISÄLTÄMÄT TOIMENPITEET	9
LINJA 1: MAA- JA METSÄTALOUDEN KILPAILUKYVYN KEHITTÄMINEN	9
LINJA 2: YMPÄRISTÖN JA MAASEUDUN TILAN PARANTAMINEN	12
LINJA 3: MAASEUDUN ELINKEINOJEN MONIPUOLISTAMINEN JA MAASEUTUALUEIDEN ELÄMÄNLAATU	13
LINJA 4: LEADER – TOIMINTATAPA	16
7 LEADER-RYHMÄT UDELLAMAALLA	18
8 ALUEEN OHJELMIEN VALMISTELU, YHTEENSOVITUS JA TYÖNJAKO	20
9 RAHOITUS	22
10 OHJELMAN MÄÄRÄLLISET JA LAADULLISET TAVOITTEET	23
11 OHJELMAN HALLINTOON LIITTYVÄT ASIAT	24
12 OHJELMAN ALUEELLINEN TOIMEENPANO, HALLINNOINTI JA PÄÄTÖKSENTEKO	24
13 KÄSITTEITÄ	26
14 YHTEYSTIEDOT	27
LIITE 1. KARTTA ALUEEN KUNNISTA MAASEUTUTYYPEITTÄIN	29

1 JOHDANTO

Tämä ohjelma sisältää sellaisia Uudenmaan TE-keskuksen alueen kehittämiseksi ehdotettuja alueellisia toimenpiteitä, joita esitetään rahoitettavaksi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2007 - 2013. ”Maaseudun alueelliset kehittämistoimenpiteet Uudenmaan TE-keskuksen alueella ohjelmakaudella 2007 - 2013” –ohjelma hyväksyttiin Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan maakuntien yhteistyöryhmien maaseutujaostoissa 31.8.2006. Tämä päivitetty versio laadittiin maa- ja metsätalousministeriön kirjeen johdosta, jossa pyydettiin valmistelemaan mahdollisia alueellisten tai paikallisten maaseudun kehittämissuunnitelmien muutoksia. Valmistelussa on huomioitu sekä alueellisesti maaseutuun kohdistuvat ohjelmat että muutkin kansalliset maaseudun kehittämisohjelmat. Muutettu ohjelma on hyväksytty maaseutujaostoissa 22.10.2009 ja käsitelty Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman seurantakomiteassa 24.11.2009.

Alueellisten toimenpiteiden lisäksi ohjelmaan kuuluu kansallisen tason toimia, joille on omat rahoituskehyksensä ja jotka noudattavat Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman linjauksia. Näitä kansallisia toimia ovat ympäristötuet (214) ja eläinten hyvinvointia edistävät tuet (215), eikä niitä käsitellä tässä alueellisessa ohjelmassa.

Kansalliseen ohjelmaan lähiaikoina tulevia muutoksia, ns. terveystarkastuksen tuloksena määriteltyjen uusien haasteiden tuomia muutoksia ja Euroopan talouden elvytyssuunnitelmaan liittyviä muutoksia, ei ole käsitelty tässä alueohjelmassa. Ohjelmaan tulevaa lisärahoitusta tullaan suunnittelemaan uusiin haasteisiin, jotka ovat ilmastonmuutos, tulevaisuuden energiahuolto, vesienhoito, luonnon biologisen monimuotoisuuden säilyminen, maitoalan rakenneuudistus sekä maaseudun laajakaistayhteyksien parantaminen tulevan komission hyväksynnän mukaisesti.

Alueellisessa hallinnossa tapahtuu myös muutoksia kun TE-keskukset siirtyvät osaksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta (ELY). Uuden aluehallintoviranomaisen on määrä aloittaa toimintansa 1.1.2010. Uudellamaalla maaseutuohjelman hallinnointia ja toimeenpanoa pyritään kuitenkin jatkamaan esitettyjen suunnitelmien ja tavoitteiden mukaisesti, vaikka työnjaossa alueviranomaisen sisällä tapahtuisikin muutoksia.

2 NYKYTILA-ANALYYSI

Maatalous ja muut maaseutuelinkeinot

Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maataloudella on monet kasvat. Alueella on noin 4 200 maatilaa. Viljelijöiden tuotantostراتيجioissa on tapahtunut selkeää jakautumista tuotannon kehittämiseen ja laajentamiseen sekä toisaalta viljelyn osa-aikaistumiseen. Suuryksikkömaatalous tarvitsee edelleen lisää kustannustehokkuutta, uudenlaista koneysteistyötä, viimeisimmän tekniikan hallintaa ja markkinaosaamista. Osa-aikaiselle monimuotoistuvalla maataloudella tarjoaa puolestaan monia mahdollisuuksia se, että suomalaisista lähes kolmannes asuu Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan alueella. Tilausta on palveluyrittäjyydelle, koneurakoinnille, alihankintatyölle ja lähiruoan tuotannolle. Täten maaseutuyrittäjyyden edistämistyötä on jatkettava määrätietoisesti. Kannattavuuden edelleen heiketessä Suomen maatalouden ja koko elintarvikeketjun suurin haaste on turvata laadukas kotimainen tuotanto. Kotimaiselle ruoalle on saatava lisäarvoa, joka pohjautuisi ympäristön pienempään kuormittamiseen, eläinten eettiseen kohteluun sekä kulttuurimaiseman suojeluun.

Uudellamaalla arvioidaan olevan lähes 90 000 mikroyritystä (alle 10 henkeä työllistävää). Näistä suurin osa toimii pääkaupunkiseudulla tai muissa alueen kaupungeissa, mutta merkittävä osa toiminnasta on myös maaseudulla. Vain pieni osa mikroyrityksistä toimii maatalan

yhteydessä. Uudenmaan maaseutuyrittäjyys on hyvin monipuolista. Maaseudulla sijaitsevat mikroyritykset nähdään tärkeänä voimavarana maaseudun elinvoimaisuudessa, alueiden tasapainoisemmassa kehityksessä, työllistyvydessä sekä taloudellisessa kasvussa. Uudenmaan TE-keskus on mukana luomassa edellytyksiä yritystoiminnan harjoittamiselle maaseudulla.

Uudenmaan maaseutualueilla on tiettyjä erityispiirteitä verrattuna muun Suomen maaseutu-alueisiin. Uudellamaalla maaseutualueet luokitellaan ainoastaan kahteen maaseututyyppiin: kaupunkien läheiseen maaseutuun ja ydinmaaseutuun. Kolmanneksi maaseututyyppiä eli harvaan asutuksi maaseuduksi luokiteltavia alueita ei ole lainkaan. Lisäksi Uudellamaalla on maaseutumaisia alueita kaupungeiksi luokiteltavilla kunnilla (liite 1. Maaseututyyppittely perustuu 31.12.2005 voimassa olevaan kuntajakoon ja se on vahvistettu Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmassa koko ohjelmakaudeksi 2007-2013).

Uudellamaalla maaseudun ja kaupungin väliselle vuorovaikutukselle on erityisen hyvät edellytykset. Pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan muiden kaupunkien läheisyydessä sijaitsevat maaseutuyritykset voivat hyötyä suuresta potentiaalisesta asiakasmäärästä alueella, omaa elinkeinoa tukevien palveluiden läheisyydestä, pääsääntöisesti hyvästä infrastruktuurista (tietoliikenneyhteydet, tieverkko) ja muista alueen erityispiirteistä. Potentiaalista asiakaspohjaa on niin alueen yksityishenkilöissä kuin yrityksissäkin, mikä luo mahdollisuuksia monenlaiselle palveluyrittäjyydelle ja muun muassa paikallisten elintarvikkeiden jatkojalostukselle (lähiruoka, luomu). Uudenmaan maaseutuyrityksistä lukuisa määrä tarjoaa erityyppisiä palveluita. Tällaisia ovat muun muassa hoiva-alan, hevosalan, koneurakoinnin sekä matkailualan yritykset. Mahdollisuuksia on muun muassa bioenergia-alan, kuten bioenergian hyödyntämiseen perustuvan lämpöyrittäjyyden, kasvamiseen.

Vaikka maaseutuohjelman päivityshetkellä taantuma koettelee kansantaloutta ja taantumien lopulliset vaikutukset ovat nähtävissä vasta tulevaisuudessa, maaseutuyritysten selviytymiseen taantumassa suhtaudutaan luottavaisesti. Esimerkiksi 1990-alun laman myötä maaseutuyritysten määrä väheni suhteessa vähemmän kuin koko maan yritysten (Rantamäki-Lahtinen 2000). Lisäksi palveluiden tarjoamiseen perustuvat yritykset kärsivät taantumasta yleensä hitaimmin, sillä palveluiden kysyntä vähenee yleensä hitaammin kuin muiden alojen. Palveluyritykset myös työllistävät työvoimaa niin taantumassa kuin muinakin aikoina. Palveluiden kysynnän voidaan ennakoida kasvavan myös ihmisten vapaa-ajan määrän kasvaessa. Väestön ikääntyminen luo kysyntää erilaisille hoiva-alan palveluille. Haasteena on ammattitaitoisen työvoiman saanti joillakin toimialoilla.

Metsätalous

TE-keskuksen alueella on yli 500 000 ha metsätalousmaata ja metsäsektori työllistää noin 5 000 henkilöä. Metsiä hyödynnetään raaka-ainelähteenä ja virkistykseen ja tulevaisuudessa yhä enemmän bioenergian lähteenä. Puuntuotantomahdollisuudet ovat hyvät, mutta alueen suuri väestö ja maankäytön suunnittelu luovat suuria haasteita kannattavan metsätalouden harjoittamiseen. Alueella metsää omistavien metsänomistajien lisäksi alueella asuu huomattava määrä muualla maassa metsää omistavia metsänomistajia. Metsätalouden haaste on pitää metsänomistajien mielenkiinto metsiin ja tietotaso korkeana myös tulevaisuudessa, jotta alueen metsiä hoidetaan ja hyödynnetään myös tulevaisuudessa mahdollisuuksiensa mukaisesti.

Ympäristö

Uusimaa ja Itä-Uusimaa tarjoavat asukkailleen monipuolisia elinympäristöjä suurista, tiheään asutuista kaupungeista kirkonkyliin ja maaseutumaisiin ympäristöihin. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisemien ja historiallisten kulttuuriympäristöjen luonteen säilyminen edellyttää maatalouden jatkumista alueella elinvoimaisena. Perinteisen maatalouden, ja etenkin karjalouden, vähentymisen vuoksi tietyt kasvit, luontotyypit, eläimet ja elinympäristöt ovat vähentyneet ja monet kulttuuriympäristöt köyhtyneet. Uusimaa on silti edelleen luontonsa puolesta yksi maamme rikkaimmista, johtuen mm. sijainnista rannikolla sekä vaihtelevasta kallio- ja maaperästä.

Asumisympäristöjen pitäminen houkuttelevina edellyttää järjestelmällistä yhdyskuntasuunnittelua ja kaavoitusta sekä kylien palvelujen ja vesi- ja jätehuollon parantamista. Vesistöt ovat maaperäoloista johtuen jo luonnostaan reheviä. Vesien tilaa heikentävät maa- ja metsätaloudesta ja haja-asutuksesta peräisin oleva hajakuormitus ja monin paikoin myös yhdyskuntien tai teollisuuden jätevedet. Veden laadultaan Uudenmaan vesistöt kuuluvat maamme heikkolaatuisimpiin. Suomenlahden rannikkovedet ovat rehevöityneet ja pääosin vain tyydyttävässä tai jopa huonossa tilassa. Uudenmaan vesistöjen vedenlaatu on kuitenkin selvästi parantunut 1990-luvun lopulla.

Peltoviljely on merkittävä vesistöjen kuormittaja alueella. Pelloilta huuhtoutuvien ravinteiden ja kiintoaineksen määrän vähentämiseksi tarvitaan tehostettuja ja kohdennettuja toimenpiteitä juuri ongelma-alueille. Pohjavesi on yleensä laadultaan hyvää. Tyypillistä ovat korkeat rauta- ja mangaanipitoisuudet varsinkin savipeitteisten alueiden pohjavedessä. Korkeat fluoridipitoisuudet sekä radon- ja uraanipitoisuudet haittaavat joillakin alueilla pohjaveden käyttöä. Ihmisen toiminta on monessa paikassa vaikuttanut pohjaveden laatua heikentävästi. Joissain vedenottamoissa ja kaivoissa on havaittu kohonneita nitraatti- ja torjunta-ainepitoisuuksia.

Nopeasti kasvavan hevostalouden ympäristöasioihin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Hevostiheillä alueilla tulisi suuntautua lannan yhteiseen varastointiin ja hyödyntämiseen. Lisätietoa ympäristöasioista löytyy Uudenmaan ympäristöohjelmasta.

Ilmastonmuutos nostaa lämpötilaa ja sademäärää Suomessa (MMM:n julkaisu 1/2005: Ilmastonmuutoksen kansallinen sopeutumisstrategia). Tästä myönteinen vaikutus voi olla kasvien satopotentiaalin kasvu. Toisaalta eroosio ja ravinteiden huuhtoutumisriski kasvaa.

Saaristo

Saaristo on eteläisen Suomen luonnonsuojelun painopistealueita omaleimaisen maiseman ja kulttuurin vuoksi. Saaristo on monen hyvin erilaisen toiminnon ja elementin kohtauspaikka; vanha ja uusi, syrjäisyys ja keskeisyys, maa ja vesi, herkkyyys ja vahvuus ovat rinta rinnan. Kaikki nämä tekijät tekevät saaristo- ja vesistöalueista mielenkiintoisen, mutta samalla myös hyvin monenlaisten näkökulmien ja ristiriitaistenkin intressien kentän. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan maaseutumaisien saaristo- ja saaristo-osakuntien väki tulee vähenevän. Tilanne on pahin Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan ydinmaaseudun saaristokunnissa. Asukkaiden vähetessä myös palvelut heikentyvät tai katoavat kokonaan. Kehitysnäkymät vakituisten asukkaiden määrän ja palvelujen säilymisen suhteen ovat saaristoalueilla varsin huonot. Saariston vahvuutena on vahva mielikuva puhtaudesta ja aitoudesta, jota voidaan hyödyntää mm. erikoistuotteiden tuotekehityksessä sekä vesistö- ja saaristomatkoissa.

Nelientäänalyysi

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suotuisat olosuhteet maatalouden harjoittamiseen, erityisesti erikoiskasvituotantoon ja puutarhatalouteen • Erikoistunut, voimaperäinen kasvintuotanto • Keskimääräistä suurempi tilakoko • Osa-aikaviljely mahdollista runsaiden työssäkäyntimahdollisuuksien vuoksi • Elintarviketalouden osaamista, yliopisto • Vahva ja monipuolinen pienyritystäjyys • Hyvä valtaväylien kunto, kattava tieverkko • Bioenergian käyttöön soveltuvaa raaka-ainetta metsissä ja pelloilla • Vahva kalatalous ja kalastusmatkailun mahdollisuus • Maaseudun monimuotoisuus: saaristo – laajat viljelyseudut – erämaa-alueet • Alueella merkittäviä luonto- ja maisema-arvoja • Maaseudun ja kaupunkien vahva vuorovaikutus • Kaupungin läheisen maaseudun muuttovoitto • Loma-asunnot • Ylivertaiset koulutusmahdollisuudet: yliopistot, korkeakoulut, ammattikoulut ym. • Kaksikielisyys 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pellon ja muun maan korkea hinta • Kohtuuhintaisen ja osaavan työvoiman puute joillakin aloilla • Metsänomistajien ikääntyminen, kaupungistuminen ja metsänomistuksen pirstoutuminen • Vesistöjen heikko kunto • Saariston etäisyydet ja kulkuyhteydet • Pientiestön heikko kunto • Palvelujen vähäisyys haja-asutusalueella • Työpaikkojen vähäisyys maaseudulla • Muuttotappio syrjäisellä maaseudulla • Ydinmaaseudun väestön ikääntyminen • Uusien ja vanhojen asukkaiden toimintakulttuurit eivät kohtaa • Yhdistys- ja kylätoiminnassa harvat aktiivit tekevät työt • Pääkaupungin ja kehyskuntien suuri painoarvo Uudenmaan maakunnan kehittämistyössä
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paikallisen tuotannon arvostuksen nousu (lähiruoka, luomu) • Terveysvaikutteisten elintarvikkeiden kysynnän kasvu • Uudenlainen palveluiden tuotanto: yrittäjät ja kolmas sektori palveluiden tuottajana • Palveluiden kysynnän kasvu, suuri potentiaalinen asiakaskunta lähellä • Hevostalous tukee maataloutta • Osaamistason nousu kaikilla elinkeinosektoreilla • Yritys- ja toimialakeskittymien kehittyminen • Laajakaistaverkoston laajeneminen • Bioenergian käytön lisääntyminen • Ympäristötekniikan kehittyminen • Maaseudun ja kaupungin välisen vuorovaikutuksen lisääntyminen • Maaseutuasumisen arvostuksen nousu, lyhyet matkat • Uudenlaisten työskentelytapojen, kuten etätöyön, yleistyminen mahdollistaa maaseudulla asumisen • Työssäkäyntialueen laajeneminen • Työikäisen väestön eläköityminen, maallemuutto • Kylien vahvistuminen kuntarakenteen muutosten myötä • Seutukuntayhteistyön tiivistyminen • Aluehallinnon uudistus • Itämeren alueen merkityksen kasvu 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maatalouden kannattavuuden heikkous ja tukijärjestelmien jatkuva muutos • Kaupan ja elintarviketeollisuuden keskittyminen ja kansainvälistyminen • Jatkajien puuttuminen yrityksistä • Päätoimisten työpaikkojen väheneminen maa- ja metsätaloudesta • Ilmastonmuutoksen vaikutukset • Maaseudun kehitystoimien riippuvuus hankke/rahoituskausista • Maaseudusta vieraantuminen • Maaseudulla asumisen kustannusten nousu ympäristömääräysten ja polttoaineiden hinnan nousun vuoksi • Haja-asutusalueen joukko liikenteen väheneminen • Kuntien heikko talous pakottaa karsimaan palveluja • Kuntarakenteen keskittyessä vaikuttamisen mahdollisuudet vähenevät syrjäisten alueiden asukkailta • Taloustaantumien vaikutukset

Vahvuuksien ja mahdollisuuksien hyödyntäminen

Viihtyisä ympäristö, luonnonmaisemat ja hoidettu kulttuurimaisema ovat tekijöitä, joilla voidaan houkuttaa maaseudulle uusia asukkaita, kakkosasukkaita, yrittäjiä ja työvoimaa, ja myös pienentää halukkuutta muuttaa pois maaseudulta. Metsät ovat ensisijassa merkittävä raaka-ainelähde puunjalostukseen ja energiantuotantoon. Metsät tarjoavat myös työtä paikallisille metsäpalveluyrittäjille ja luonnontuotteiden kerääjille sekä ovat tärkeä virkistysympäristö alueen asukkaille. Yliopistot, useat korkeakoulut sekä lukuisat toisen asteen ammattioppilaitokset, neuvontaorganisaatiot, seudullinen elinkeinoneuvonta, sekä vahva maa- ja metsätalou-

den tutkimus luovat maaseudun kehittämiseksi vankan osaamis pohjan sekä vahvan perustan vastata muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin. Alueiden erilaisuus ja kaksikielisyys ilmenee paikallisena kulttuurina, jota on mahdollisuus hyödyntää alueen elinkeinohankkeissa. Alueen suuren potentiaalisen asiakas pohjan myötä Uudellamaalla on erityisen suotuisat mahdollisuudet monenlaisille palveluyrityksille.

Heikkouksien ja uhkien torjunta

Panostamalla ympäristön entistä tehokkaampaan hoitoon ja huolehtimalla palvelujen saataavuudesta on mahdollista lisätä maaseudun viihtyisyyttä asuin- ja yritys ympäristönä. Asukkaiden mahdollisuuksia työllistyä on parannettava luomalla ja tukemalla uusien työpaikkojen syntymistä sekä vahvistamalla haja-asutusalueiden infrastruktuuria. Sukupolvenvaihdosten tukemisen kautta voidaan tukea maatalouden rakennnekehitystä ja ikärakenteen nuorentumista.

3 OHJELMAKAUSI 2000–2006

Ohjelmakaudella 2000–2006 Uudenmaan TE-keskuksen maaseutu osaston rahoitusyksikön toimeenpanovastuulla olivat seuraavat ohjelmat:

- ALMA (Alueellinen maaseudun kehittämisohjelma tavoite 1-ohjelman ulkopuoliselle alueelle vuosille 2000–2006),
- ELMA (Etelä- ja Länsi-Suomen maaseudun kehittämisohjelma vuodelle 2006),
- INTERREG III A Etelä-Suomen rannikkoseutu (EU:n yhteisöaloiteohjelma raja-alueyhteistyöstä Suomen ja Viron välillä vuosille 2000–2006),
- LEADER+ (EU:n yhteisöaloiteohjelma paikallisesta maaseudun kehittämisestä vuosille 2000–2006),
- POMO+ (Paikallisen omaehtoisuuden maaseutuohjelma vuosille 2000–2006).

Ohjelmien EU- ja valtionrahoitus vuosina 2000–2006 oli yhteensä noin 25,5 miljoonaa euroa, joka sisälsi EU:n rahoitusosuutta 7,5 milj. euroa ja valtion rahoitusosuutta 18 milj. euroa. Myönnetystä rahoituksesta 19 milj. euroa (74,5 %) kohdentui yleisiin kehittämishankkeisiin ja 6,5 milj. euroa (25,5 %) kohdentui yritystukiin.

Yleisiin kehittämishankkeisiin myönnetystä 19 milj. euron rahoituksesta 6,4 milj. euroa suuntautui alueellisten ALMA-kehittämis hankkeiden rahoitukseen. POMO+, LEADER+, ALMA- ja ELMA-toimintaryhmien osuus oli n. 7 milj. euroa. Uudenmaan TE-keskuksen hallinnoimien ylimaakunnallisten ALMA-hankkeiden osuus oli n. 4,2 milj. euroa. Ohjelmien hallinnoinnista aiheutuvat tekniset kustannukset olivat 0,6 milj. euroa.

ALMA-ohjelman kehittämishankkeiden osalta alueellista vaikuttavuutta voidaan arvioida hankkeiden indikaattoritietojen perusteella. Hankekaudella saatiin luotua 229 uutta työpaikkaa ja säilytettyä 851 työpaikkaa. Hankkeet työllistivät toteutusaikanaan 171 henkilöä. Uusia maatilakäytäisiä yrityksiä syntyi kehittämishankkeiden kautta 132 ja muita yrityksiä 93. Lisäksi hankkeiden järjestämiin koulutuksiin osallistui 6262 henkilöä.

Yritystuista merkittävä osuus kohdistui kahdelle alalle: hevostalouteen ja matkailuun. Hevostaloutteen kohdistui n. 2,3 milj. euroa eli noin 35 % ja matkailuun 1,4 milj. euroa eli noin 19 %. Ydinmaaseudulle hevostalouden yritystuista kohdistui 14 % ja matkailun yritystuista 17 %.

4 ALUEELLINEN STRATEGIA 2007 – 2013

Visio alueesta

Visio Uudenmaan TE-keskuksen maaseutuohjelman toteutusalueesta: Peruspalveluiltaan turvattu, elinkeinotoiminnaltaan vireä, erinomaista sijaintiaan hyödyntävä kaksikielinen alue. Alue on houkutteleva ja helposti saavutettava työ- ja vapaa-ajan ympäristö, jossa toimitaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti, luontoa ja alueellista kulttuuria hyödyntäen. Maa- ja metsätaloustuotanto on ympäristöystävällistä, kilpailukykyistä ja kannattavaa

Valitut tavoitteet ja strategiat

Elinvoimainen ja monipuolinen elinkeinotoiminta

Maaseudun uudet ja kehittyvät mikroyritykset tarjoavat töitä alueella. Yritysten ja työpaikkojen määrä maaseutualueilla lisääntyy ja elinkeinorakenne monipuolistuu. Yritysten verkostoituminen, innovatiivisuus, tuotteiden ja palveluiden laatu ja tuotannon kilpailukyky ovat menestyvän yritystoiminnan avaintekijöitä. Tavoitteena on parantaa maatalousyrittäjien mahdollisuuksia laajentaa toimintaansa perinteisen maatalouden ulkopuolelle ja samalla estää maatalousyrittäjien ikärakenteen heikkeneminen tukemalla sukupolvenvaihdoksia.

Tavoitteena on tuottaa kuluttajien toiveita vastaavia puhtaita ja laadullisesti korkeatasoisia tuotteita. Puuenergian ja muiden uusiutuvien energiamuotojen käyttöä ja tuotantoa lisätään. Erityistä huomiota kiinnitetään peltoon ja metsään perustuvan energiantuotannon kehittämiseen, koska pelto- kasvien ja metsän vähempiarvoisen puuaineksen hyödyntäminen lämpöenergiaksi antaa maaseutuyrittäjälle lisäänsiomahdollisuuksia. Suomen metsätalouden kannalta Uudenmaan TE-keskuksen alue on tärkeä kohdealue, koska merkittävä osa metsänomistajista asuu juuri pääkaupunkiseudulla.

Alueella tulee tehdä työtä puuenergian hyödyntämisen lisäämiseksi, metsien monikäytön ja metsätalouden yhteensovittamiseksi ja pienimuotoisen yritystoiminnan kehittämiseksi. Näihin tarpeisiin metsänomistajat, alalla toimivat yrittäjät ja neuvontaa tarjoavat organisaatiot tarvitsevat uutta osaamista ja yhteistyötä.

Ympäristön ja maaseudun tilan parantuminen

Maataloustuotanto säilyy koko alueella ja maatalousmaa pidetään kestävässä ja taloudellisessa käytössä. Uudellamaalla on erityistä tarvetta suuren asukasmäärän aiheuttaman ympäristöpaineen ratkaisujen etsintään. Tavoitteena on, että maa- ja metsätalouden ympäristökuormitus ilmaan, pinta- ja pohjavesiin sekä maaperään vähenee ja maatalouden ympäristölle aiheuttama riski pienenee.

Tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden säilyminen ja maatalouden tuotantoeläinten hyvinvoinnin ja terveyden kohentuminen entisestään. Luonnonarvoiltaan merkittävät viljely-ympäristöt ja metsäalueet säilyvät alueella, ja erityisesti kulttuurihistoriallisesti arvokas maisema rakennuksineen ja ominaispiirteineen säilytetään. Maanomistajien tavoitteita tuetaan metsäluonnon hoidossa, metsien käsittelyn selkeyttämisellä ja alueellisten työmahdollisuuksien lisäämisellä.

Elämisen laadun ja hyvinvoinnin parantuminen

Yritysten palvelutarjonnan lisääntyminen parantaa maaseudun asumisviihtyvyyttä ja mahdollistaa erityisesti vanhusväestön ja vajaakuntoisten asumisen maaseudulla. Samalla maaseutuohjelmassa pyritään huolehtimaan maaseudun perusrakenteista (infra), kuten riittävän kattavista tietoliikenneyhteyksistä sekä vesi- ja jätevesihuollosta. Maaseutu säilyy houkuttelevana asuinpaikkana,

joskin maallemuuton edistämiseen hanketoiminnan avulla Uudenmaan TE-keskuksen alueella ei nähdä tarvetta.

Ohjelman toimenpiteillä vaikutetaan siihen, että ydinmaaseudun väkiluvun väheneminen hidastuu ja työllisyys parantuu. Toimintaryhmien kautta tukea tullaan kohdentamaan varsinkin kyliin, tavoitteena on säilyttää kylät vireinä ja toimivina. Saaristoalueiden kehittämisen haasteita ovat muun muassa asukasmäärän ja palvelujen vähenemisen hidastaminen sekä nykyaikaisen elinkeinotoiminnan harjoittamisen edellytyksien edistäminen.

Monipuolinen toimijaverkosto

Yrityksille monipuolinen ja osaava toimijaverkosto on olennainen osa toimivaa seudullista yrityspalvelua. Verkostoon tulevat entistä vahvempina toimijoina mukaan paikalliset TE-toimistot. Yrityspalveluiden verkostomaista toimintatapaa edistetään.

Maaseutualueiden osalta kylätoiminnan, toimintaryhmätyön ja muun yhdistystoiminnan merkitys korostuu. Toiminta on aktiivista ja verkottunutta, mutta uusia toimintatapojen kehittämistä tuetaan. Uudenmaan TE-keskuksen toimialue on tärkeä kohdealue maaseutu-kaupunki -vuorovaikutukselle, ja sen aktiivinen kehittäminen on osa alueen maaseutuohjelman tavoitteita.

Toimiva osaamisrakenne

Ammattitaitoisen työvoiman saanti on turvattava myös nousukauden aikana varmistamalla riittävä koulutus. Jotta tuote tai palvelu menestyisi markkinoilla, yrittäjän osaaminen on varmistettava riittävällä koulutustarjonnalla. Tuotannon kilpailukykyä edistetään käyttämällä aktiivisesti hyödyksi maaseutuohjelman yrityskohtaisia kehittämistukia. Tavoitteena on edistää maataloustuotannon markkinasuuntautuneisuutta ja parantaa viljelijöiden liiketoiminnallista osaamista ja ympäristötietoisuutta. Uusien tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämisessä hyödynnetään kehittämishankkeiden kautta tutkimuslaitosten tuottamaa uusinta tietoa.

5 HANKKEIDEN TEEMAT JA VALINTAKRITEERIT

Kaikkia tavoitteita koskevat seuraavat periaatteet: paikallisuus, yhteistyö ja verkostoituminen sekä eri väestöryhmien tasavertaiset osallistumis- ja elinkeinomahdollisuudet; osaaminen sekä tutkimustiedon, innovaatioiden ja hyvien käytäntöjen käyttöönotto; kestävä kehitys ja erityisesti ympäristönsuojelu.

Alueelliset hankkeiden valintakriteerit

Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maaseudun yhteistyöryhmien maaseutujaostot ovat käsitelleet Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tukiin liittyviä kriteereitä useissa kokouksissaan. Näistä päätöksistä ja TE-keskuksen omista priorisointilistauksista on koottu rahoituskriteerit, jotka vaikuttavat ohjelmakauden 2007 - 2013 myöntöpäätöksiin. Rahoituskriteerit päivitetään alueellisen ohjelman päivittämisen yhteydessä, ja ne julkaistaan TE-keskuksen internetsivuilla.

Linjat 1 ja 3; hanke- ja yritystuet

Aluerajaukset

Yritystukea muuhun toimintaan kuin maataloustuotteen ensiasteen jalostukseen tai markkinointiin ei myönnetä, jos tuettava toimenpide toteutetaan sellaisella taajama-alueella, joka on yleisilmeeltään kaupunkimainen. Lisäksi mikroyritysten osalta on kokonaan tukikelpoisen alueen ulkopuolelle rajattu Helsingin, Espoon, Kauniaisten, Vantaan, Keravan ja Järvenpään kaupungit, seuraavien kaupunkien taajama-alueet; Porvoo, Hyvinkää ja Lohja, sekä seuraavien kuntien tietyt taajama-alueet; Sipoo, Mäntsälä, Tuusula, Nurmijärvi, Vihti ja Kirkkonummi.

Aluerajaukset eivät koske Valtioneuvoston asetuksen 829/2007 mukaista hanketoimintaa, joiden hyöty kohdentuu pääosin maaseudulle, Annex I-tuotantoa ja maatalousyrittäjiä. Rajaukset eivät koske talliyrittäjiä, vaikka yritys itse ei harjoittaisi maataloutta, jos yritystoiminnan voidaan katsoa tapahtuvan alueella, joka ei ole kaupunkimainen.

Rajaukset julkaistaan karttoina Uudenmaan TE-keskuksen nettisivuilla ja ohjelman nettisivuilla www.maaseutu.fi

Hanketuet

TE-keskus pyrkii ohjaamaan hankehallinnoijat yhteistoimintaan. TE-keskus suosii hankkeiden valinnassa laajempia kehittämishankekokonaisuuksia ja hankkeita, jotka toteutetaan yhteistoiminnassa useiden toteuttajatahojen kanssa. Yleishyödyllisten investointien rahoitus hoidetaan pääsääntöisesti toimintaryhmien kautta. TE-keskus osallistuu valikoidusti ydinmaaseudun vesihuoltohankkeiden rahoitukseen siten, että TE-keskuksen myöntämä rahoitusosuus on korkeintaan samansuuruinen kuin hankkeen kuntarahan osuus.

Yritystuet

Mikäli yritystukia haetaan niin paljon, että tuettavia hankkeita on priorisoitava, ottaa TE-keskus ottaa käyttöön etusijajärjestyksen. Etusijalle asetetaan alle 1 500 euron kehittämistuki. Ydinmaaseudulla sijaitseva yritys on aina etusijalla kaupunkien läheisellä maaseudulla sijaitseviin verrattuna ja kaupunkien läheisen maaseudun yritykset ovat etusijalla kaupungeissa sijaitseviin yrityksiin nähden (maaseututyypit kunnittain liitteessä 1)

Uudenmaan alueella investointi- ja käynnistystuen ulkopuolelle on toimialoista rajattu pois liikenne vesiliikennettä lukuun ottamatta, päivittäistavarakauppa, perustajaurakointi (ns. gryndaus), kiinteistönvuokraus, maanrakennus ja maataloustöiden koneurakointi. Lisäksi maaseutuohjelman kaikkien tukimuotojen ulkopuolelle on rajattu koneellinen metsänkorjuu (lukuun ottamatta bioenergiaa) sekä maa- ja kalatalous.

Linja 2; ei-tuotannollisen investoinnin tuki ja erityisympäristötuki

Linjan 2 hankkeiden tavoitteena on huolehtia maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden ja kulttuurimaisemien säilymisestä ja vähentää maatalouden ympäristökuormitusta.

Perinnebiotooppien peruskunnostukseen ja monivaikutteisten kosteikkojen perustamiseen on haettavissa ei-tuotannollisten investointien tukea. Näiden kohteiden hoitoon haetaan maatalouden ympäristötuen erityisympäristötukia: perinnebiotooppien hoito ja monivaikutteisten kosteikkojen hoito. Näitä tukia voivat hakea viljelijät, jotka ovat sitoutuneet maatalouden ympäristötukijärjestelmään. Rekisteröidyt yhdistykset voivat hakea näitä tukia Leader-toimintatavan kautta.

Leader-hakemuksissa tuki haetaan Uudenmaan TE-keskuksesta. TE-keskus pyytää hankkeesta lausunnon Leader-toimintaryhmältä. Erityistukisopimus voidaan tehdä, jos sopimuksen toimenpiteet tukevat paikallisen toimintaryhmän kehittämissuunnitelman tavoitteita ja haettava sopimusalue sijaitsee toimintaryhmän kehittämissuunnitelman soveltamisalueella.

Leader-toimintatapa ei ole ohjelmakaudella 2007–2013 mahdollista Uudenmaan alueella Espoossa, Vantaalla, Helsingissä, Kauniaisissa tai Keravalla. Näillä alueilla rekisteröidyt yhdistykset eivät voi hakea ympäristötuen erityistukia tai ei-tuotannollisen investoinnin tukia, koska kyseiset kunnat eivät ole katsoneet tarpeelliseksi liittyä toimintaryhmiin.

Suomi on esittänyt komissiolle 26.6.2009 Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman muutoksen yhteydessä Leader-toimintatavan laajentamista luonnon- ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen -maatalouden ympäristötuen erityistukeen. Mikäli komissio hyväksyy ehdotuksen,

luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen -erityistuen tai ei-tuotannollisen investoinnin tuen hakija voi vuodesta 2010 alkaen olla yhdistys.

6 LINJOJA KOSKEVAT TIEDOT JA NIIDEN SISÄLTÄMÄT TOIMENPITEET

Toimenpiteiden yhteydessä on määritelty kuhunkin toimenpiteeseen liittyviä erityisiä hankevalintakriteerejä, mikäli ne ovat muita kuin koko ohjelmaa tai yksittäistä toimintalinjaa yleisesti koskevia hankevalintakriteerejä.

Linja 1: Maa- ja metsätalouden kilpailukyvyyn kehittäminen

Ammatillista koulutusta ja tiedotusta koskevat toimet (toimenpide 111)

Yleiset ammatillista koulutusta ja tiedotusta koskevat toimet (toimenpide 111.1)

Toimenpiteen kuvaus:

Menestyksellinen toiminta vaatii koulutusta, tiedotusta, uuden tieteellisen tiedon hyödyntämistä ja uusien menetelmien käyttöönottoa. Muuttuva toimintaympäristö ja kiristynvä kilpailu edellyttävät yrittäjiltä joustavuutta ja kykyä sopeutua muutoksiin. Osaamisen ylläpito ja uusien tietojen ja taitojen hankkiminen on edellytys sille, että yrittäjät voivat vastata näihin muutoksiin ja haasteisiin. Viljelijöiltä edellytetään yrittäjätaitojen lisäksi myös laajaa ympäristöasioiden osaamista ja hyvien käytäntöjen tuntemista.

Hanke-esimerkkejä:

-koko TE-keskusalueen kattava maa- ja metsätalouden kehittämishanke, joka vastaa mm. maa- ja metsätilojen sukupolvenvaihdoksiin sekä maaseutuyrittäjien osaamiseen liittyvän tiedotuksen, koulutuksen ja neuvonnan järjestämisestä

- maa- metsätaloustuotteiden jalostukseen ja markkinointiin liittyviä yrityshankkeita
- tuotannon uudelleensuuntaamiseen liittyvät koulutushankkeet
- ympäristötoimenpiteisiin ja eläinten hyvinvointiin liittyvät koulutushankkeet
- viljelijöiden työssä jaksamista edistävät koulutushankkeet
- bioenergian tuotantomenetelmiin, lämpöyrittäjyyteen ja energian säästötoimenpiteisiin liittyvät koulutushankkeet
- uusimman tieteellisen tiedon leviämistä edistävät tiedotus- ja/tai koulutushankkeet
- ympäristötietoisuutta lisäävät koulutushankkeet

Tavoitteet:

Maatalous-, metsä-, elintarvike- ja puualan yrittäjien ammatillisen osaamisen ja yrittäjyysvalmiuksien parantaminen.

Tukimuodot:

Koulutus- ja tiedotushankkeet

Indikaattorit:

Hyväksytyjen hankkeiden määrä, koulutuksiin osallistuneiden lukumäärä, koulutuspäivien lukumäärä

Maatalouden kilpailukyvyyn kehittäminen (toimenpide 111.2)

Toimenpiteen kuvaus:

Maatalous- ja puutarha-alan yrityksissä tehdään yrityksen kannalta merkittäviä tulevaisuuteen tähtääviä päätöksiä sukupolvenvaihdoksen, tuotantosunnan muutoksen tai mittavan investoinnin yhteydessä. Tällaisissa tilanteissa viljelijä tai alueen tuottajaryhmä tarvitsevat osaamisen kehittämistä tai asiantuntijatukea esim. elinkeinosuunnitelman valmisteluun.

Hanke-esimerkkejä:

- rakennetukihakemuksissa vaadittavat elinkeinosuunnitelmat
- maatilojen kilpailukykyä kehittävät, tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatioiden toimeenpanemat koulutus- ja kehittämishankkeet

Tavoitteet:

Tavoitteena on maatalous-elintarvikeketjun sekä bioenergian tuotantoketjun kehittäminen maataloil- la. Tavoitteena on edistää maatalouden rakennekehitystä.

Tukimuodot:

Yrityksen tai yritysryhmän kehittämistuki, alueellinen kehittämishanke

Indikaattorit:

Hankkeiden määrä

Osaamisen tason kohottaminen (toimenpide 111.3)Toimenpiteen kuvaus:

Yrityskohtaisilla ja yritysryhmien toteuttamilla kehittämistoimilla varmistetaan investointien toteutet- tavuus ja kestävyys, parannetaan elintarvikealan koko ketjun toiminnan laatua, maaseudulla toimi- vien metsä- ja bioenergia-alan mikroyritysten tuotekehitystä, markkinointi- ja kilpailukykyä sekä uusien innovaatioiden käyttöönottoa.

Hanke-esimerkkejä:

- Annex I-yritysten ja pelto- tai metsäbiomassasta bioenergian raaka-ainetta tuottavien mikroyritys- ten kehittämishankkeet
- yritysten koulutus- ja kehittämishankkeet, joiden tavoitteena on energian säästö ja uusiutuvien energiaraaka-aineiden käytön edistäminen, jotta toimialan sivutuotteiden ja jätteiden taloudellinen arvo kasvaa, sekä hankkeet, jotka liittyvät uusien hygieni- ja ympäristösäännösten täyttämiseen

Tavoitteet:

Osaamisen tason kohottaminen tähtää maa- ja metsätaloustuotteiden jalostuksen, maatalous- elintarvikeketjun sekä metsä- ja bioenergian tuotantoketjun kehittämiseen. Positiivisia ympäristö- vaikutuksia tavoitellaan kehittämällä ja jalostamalla uusia energiaraaka-aineita. Tavoitteena on kehittää ja tuoda käyttöön uusia tuotteita, kustannuksia säästäviä ja laatua kehittäviä menetelmiä, teknologia-, prosessi- ja logistiikkaratkaisuja.

Tukimuodot:

Yrityksen tai yritysryhmän kehittämistukea

Indikaattorit:

Hankkeiden määrä, tuettujen yritysten määrä

Toimenpiteeseen kohdistuvat erityiset hankevalintakriteerit:

Alueen toimintaryhmien kanssa on sovittu, että toimintaryhmät eivät käsittele Annex I-yritysten hakemuksia, vaan ne ohjataan suoraan TE-keskukseen.

Nuorten viljelijöiden aloitustuki (toimenpide 112)Toimenpiteen kuvaus:

Maatalouden jatkuvuuden turvaamiseksi ja maatalouden harjoittajien ikärakenteen parantamiseksi on nuoria viljelijöitä rohkaistava tilanpidon aloittamiseen. Toimenpiteen tavoitteena on edistää sukupolvenvaihdoksia ja siten parantaa tilanpitoa aloittavien viljelijöiden taloudellisia toimintaedel- lytyksiä sekä koko maatalouselinkeinon elinkelpoisuutta ja kilpailukykyä.

Tavoitteet:

Viljelijöiden ikärakenne paranee ja aloittavien viljelijöiden pääoman hankinta helpottuu.

Tukimuodot:

Osarahoitteinen avustus ja kansallinen korkotuki

Indikaattorit:

Hyväksytyjen hakemusten määrä

Maatilojen nykyaikaistaminen (toimenpide 121)Toimenpiteen kuvaus:

Kotieläintuotannon nykyaikaistaminen ja bioenergian tuotantoon kannustaminen.

Maa- ja metsätalouden ympäristötoimenpiteiden sekä eläinten hyvinvointitoimenpiteiden toteuttaminen ja työsuojelun sekä hygienia- ja eläinsuojelullisten vaatimusten huomioon ottaminen vaativat tukitoimia. Bioenergian käytön lisäämisellä parannetaan maatalouden ympäristönsuojelua ja vähennetään maatalouden riippuvuutta tuontipolttoaineista.

Hanke-esimerkkejä:

- maidontuotannon ja nautakarjatalouden rakentamisinvestointeihin
- maatilan energiaraaka-aineisiin perustuvan bioenergian tuotantoon liittyviin investointeihin; edellytyksenä on, että tuotettu energia käytetään pääosin maatilalla tai -tiloilla
- suunnittelukustannuksiin ja investointien toteuttamiskelpoisuuteen liittyviin esiselvityksiin ja mahdollisiin energiakatselmuksiin

Tavoitteet:

Maatilan taloudellisten toimintaedellytyksien parantaminen. Maidontuotannon osalta tavoite on säilyttää nykyinen tuotantotasoa. Kansallisten ympäristötavoitteiden saavuttaminen sekä erityisesti biokaasuenergian tuotantoon kannustaminen.

Tukimuodot:

Osarahoitettava avustus ja kansallinen korkotuki

Indikaattorit:

Hyväksytyjen hakemusten määrä, investointien hyväksytyt kustannukset

Maa- ja metsätaloustuotteiden arvon lisääminen (toimenpide 123)

Toimenpiteen kuvaus:

Maataloustuotteita jalostavien ja markkinoivien yritysten kannattavuutta sekä maa- ja metsätaloustuotteiden jalostusarvoa voidaan lisätä modernisoimalla ja parantamalla tuotantoprosessien ja markkinoinnin tehokkuutta, suuntaamalla maa- ja metsätaloustuotteiden tuotantoa bioenergian raaka-ainetuotantoon, käyttöönottamalla uutta tuotantoteknologiaa ja hyödyntämällä uusia innovaatioita siten, että ympäristö-, elintarviketurvallisuus-, eläinten hyvinvointi- ja hygienia-asioiden osaaminen tulee laadukkaammin otetuksi huomioon.

Hanke-esimerkkejä:

- maatilojen tuotteita jalostavien yritysten investointihankkeita
- luonnon marjojen, sienten ja muiden keruutuotteiden ensimmäisen asteen jalostuksen kehittämistä
- pelto- ja metsäbiomassasta uusia markkinalähtöisiä bioenergiatuotteita jalostavien yritysten investointihankkeita
- investointeja, joiden tarkoituksena on täyttää uudet voimaan tulevat yhteisön normit ja vaatimukset sekä niiden nojalla annetut kansalliset säädökset

Tavoitteet:

Parantaa elintarvikeketjun toiminnan kannattavuutta, laatua ja kilpailukykyä sekä säilyttää ja luoda uusia työmahdollisuuksia maaseudulla lisäämällä maa- ja metsätaloustuotteiden jalostusarvoa ja parantamalla näiden tuotteiden pääsyä markkinoille. Edistää bioenergian raaka-aineiden tuotannon ja puunjalostuksen toimenpiteitä sekä maataloustuotteiksi luettavien luonnontuotteiden jalostusta.

Tukimuodot:

Yrityksen investointituki

Indikaattorit:

Hyväksytyjen hakemusten määrä, investointien hyväksytyt kustannukset

Toimenpiteeseen kohdistuvat erityiset hankevalintakriteerit:

- keskisuurten yritysten (50-250 hlöä) osalta uudisrakentaminen on rajattu pois koko Uudenmaan alueelta
- alueen toimintaryhmien kanssa on sovittu, että toimintaryhmät eivät käsittele Annex I-yritysten hakemuksia, vaan ne ohjataan suoraan TE-keskukseen.

Yhteistyö maatalouden ja elintarvikealan sekä metsätalouden uusien tuotteiden, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseksi (toimenpide 124)

Toimenpiteen kuvaus:

Toimenpiteessä toteutetaan viljelijöiden, maa- tai metsätaloustuotteita jalostavien yritysten, markkinatoimijoiden, tutkimuslaitosten, yliopistojen, korkeakoulujen ja muiden kehittäjäorganisaatioiden

yhdessä toteuttamaa kehittämistyötä, jolla edistetään perustutkimusta, tuotekehitystä, innovaatioiden käyttöönottoa, laatua, logistiikan tehostamista, kustannustehokkuutta sekä tehostetaan tuotantoprosesseja. Tuen kohteena on ennen teollista tuotantoa tapahtuva tutkimus ja tiedon välittäminen näiden osapuolten välillä. Kehittämishankkeet toteutetaan useiden osapuolten yhteishankkeina, jotka eivät hyödytä vain yhtä yritystä tai tapahdu alihankintana vaan aitona yhteistyönä.

Hanke-esimerkkejä:

- viljelijöiden ja/tai tutkimuslaitosten asiakaslähtöiset esiselvitys- ja yhteistyöhankkeet esimerkiksi sopivien lajikkeiden ja tiettyjä ominaisuuksia omaavan maidon tai lihan tuottamiseksi
- yritysten tuotteiden, prosessien, laadun tai logistiikan kehittämishankkeet yhdessä alueen tuottajien/metsänomistajien ja tutkimuslaitoksen kanssa
- hankkeet bioenergian tuotantoon ja käyttöön liittyvän tehokkaamman teknologian tai logistiikan kehittämiseksi
- elintarvike- ja puualan ensimmäisen asteen jalostusyritysten tuotantoa tehostavan teknologian kehittämis- ja testaushanke alan tutkimuslaitoksen kanssa prototyypin tuottamiseksi
- alueelliset toimialan esiselvitys- ja klusterihankkeet alan toimintaedellytysten ja paikallisten tuotteiden markkinoiden kehittämiseksi

Tavoitteet:

Tavoitteena on kilpailukykyinen ja asiakaslähtöinen elintarvikkeiden jalostus pk-yrityksissä ja mekaaninen pienimuotoinen puunjalostus. Kehitetään ja otetaan käyttöön uusia kustannuksia säästäviä ja laatua parantavia tuotteita, teknologiaa, prosesseja ja logistisia vaihtoehtoja. Bioenergia-alalla on tavoitteena kehittää ja siirtää käytäntöön tehokkaampaa teknologiaa, joka mahdollistaa ekologisesti ja taloudellisesti kestävätkä energiaratkaisut pitkällä ajalla. Toteutettavat toimet kehittävätkä mukana olevien yritysten ja toimialan bruttoarvonlisäystä ja kannattavuutta.

Tukimuodot:

Yritysrhyhmän kehittämistuki (voidaan myöntää hankkeelle, johon osallistuu vähintään kolme yritystä), elinkeinojen kehittämishanke (hanketuki), innovaatiotuki (teollinen tutkimus, johon liittyy yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyö)

Indikaattorit:

Hyväksytyjen hakemusten lukumäärä, kehittämishankkeissa mukana olleiden yritysten lukumäärä

Linja 2: Ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen

Maatalouden ympäristötuen erityisympäristötukia (toimenpide 214) ja ei-tuotannollisia investointeja (toimenpide 216) voidaan myöntää myös muille kuin viljelijöille. Rekisteröityneet yhdistykset voivat hakea tukea perinnebiotooppien perustamiseen ja hoitoon sekä monivaikutteisten kosteikkojen perustamiseen ja hoitoon Leader-toimintaryhmien kautta.

Toimenpiteen kuvaus:

Edistetään erityisympäristötukisopimusten tekemistä myös tapauksissa, jolloin maanomistajan ei voi tai halua sopimusta tehdä. Rekisteröitynyt yhdistys voi vuokrata alueen ja hakea kohteen perustamiseen ei-tuotannollisen investoinnin tukea ja kohteen hoitoon erityisympäristötukea.

Hanke-esimerkki

Maanomistaja vuokraa perinnebiotooppikohteen esimerkiksi kyläyhdistykselle tai metsästysseuralle. Vuokralainen hakee tukea ja sitoutuu ylläpitämään ja hoitamaan arvokasta perinnebiotooppia viisi vuotta.

Indikaattorit:

Tuettujen (rekisteröityjen yhdistysten) hankkeiden määrä, pinta-alat joille maksetaan erityisympäristötukea Leader-toimintatavan kautta, kosteikkokohteiden lukumäärä

Toimenpiteeseen kohdistuvat erityiset hankevalintakriteerit:

Toimenpiteiden on tuettava sopimusalueen sijaintipaikalla toimivan toimintaryhmän kehittämisohjelman tavoitteita.

Linja 3: Maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen ja maaseutu-alueiden elämänlaatu

Maatilojen monialaistaminen (toimenpide 311)

Toimenpiteen kuvaus:

Tuki myönnetään maatilakotitalouden jäsenille, jotka monipuolistavat tuotantaan perinteisen maataloustuotannon ulkopuolelle mm. palveluihin ja maatilalla valmistettujen tuotteiden markkinointiin.

Hanke-esimerkkejä:

- metallialan yritysten, elintarvikkeiden toisen asteen jalostusta harjoittavien yritysten ja käsityöyritysten toimenpiteet
- liike-elämän ja henkilökohtaisia palveluita (esim. tietotekniikka, markkinointi, kotityöt, terveydenhoito, hoivatyö, hevostalouden palveluyrittäjyys) tuottavien yritysten toimenpiteet
- matkailu- ja virkistyspalveluyritysten toimenpiteet

Tukimuodot:

Yrityksen investointituki, yrityksen tai yritysryhmän kehittämistuki, yritystoiminnan käynnistystuki, elinkeinojen kehittämishanke

Indikaattorit:

Hyväksytyjen hakemusten määrä, investointien hyväksytyt kustannukset, uusien ja säilytettyjen työpaikkojen lukumäärä

Toimenpiteeseen kohdistuvat erityiset hankevalintakriteerit:

katso toimenpiteen 312 vastaavasta kohdasta

Maaseudun mikroyritystoiminnan edistäminen (toimenpide 312)

Toimenpiteen kuvaus:

Kannustetaan mikroyritysten elinkeinojen edelleen kehittämistä ja uusien mikroyritysten perustamista maaseutualueilla. Tukitoimilla edistetään maaseutualueiden yrittäjyyttä ja kehitetään elinkeinorakennetta yhä monipuolisemmaksi. Tukea myönnetään mikroyritysten perustamiseen, laajentamiseen ja kehittämiseen. Mikroyritysten toimintaympäristöä ja -edellytyksiä parannetaan yritysryhmien kehittämishankkeilla ja alueellisilla toimialojen kehittämishankkeilla. Hankkeita rahoitettaessa painotetaan jo toimivien yritysten kehittämistä ja uusien yritysten perustamista ja laajentamista.

Hanke-esimerkkejä:

- liike-elämän ja henkilökohtaisia palveluita (esim. tietotekniikka, markkinointi, kotityöt, terveydenhoito, hoivatyö, hevostalouden palveluyrittäjyys) tuottavien yritysten toimenpiteet
- matkailu- ja virkistyspalveluyritysten toimenpiteet
- metsänomistajille suunnatut palvelut
- erilaisten tavaroiden teollinen valmistustoiminta
- elintarvikkeiden toisen asteen jalostusta harjoittavat yritykset (Annex I-tuotanto toimenpiteestä 123)
- energiayrittäjyys

Tukimuodot:

Yrityksen investointituki, yrityksen tai yritysryhmän kehittämistuki, yritystoiminnan käynnistystuki sekä elinkeinojen kehittämishanke (hanketuki)

Indikaattorit:

Hyväksytyjen hakemusten lukumäärä, investointien hyväksytyt kustannukset, uusien ja säilytettyjen työpaikkojen lukumäärä

Toimenpiteeseen kohdistuvat erityiset hankevalintakriteerit:

- Mikroyrityksiä koskevat toimet on rajattu kaupunkimaisten alueiden ulkopuolelle, jotka on esitetty TE-keskuksen internetsivuilla ja maaseutuohjelman sivuilla www.maaseutu.fi
- Käynnistystukea myönnetään vain, jos yritykseen aidosti syntyy uusi työpaikka
- Eläinten ja kasvien hankintaa ei tueta

- Hoiva-alan yritysten uudisrakentamisinvestointeja rahoitetaan ainoastaan ydinmaaseudun kunnissa
- Hevosyrityksessä, jonka toiminta perustuu pelkästään tallipaikkojen vuokraukseen, vuokrattavien hevospaikkojen määrän on oltava vähintään 10
- Mökkivuokraustoiminnassa hyväksytään vuokratulot vain lyhytaikaisesta vuokraustoiminnasta, jossa vuokrasopimusten pituudet ovat pääsääntöisesti alle 1 kuukautta
- Vakituksessa asuinkäytössä olevien asuinrakennusten korjausta majoituskäyttöön ei tueta
- Ajoneuvot ovat kaikissa tapauksissa rajattu tuen ulkopuolelle, mutta ajoneuvojen varustelua yrityskäyttöön voidaan tukea
- Osana bioenergian korjuuketjua voidaan tukea traktoriin liitettävän metsäperäkärryn ja kourakuormaimen + energiakouran hankkimista. Hakijan on esitettävä sopimus energiapuun korjuurakoinnista
- Omien koneiden huoltokorjaamot eivät ole tukikelpoisia
- Rakentamisinvestoinneissa tuetaan vain pysyvää ja maaseutumaisemaan sopivaa rakentamista, ei telttoja, pressupeitteisiä rakennelmia ja vastaavia

Matkailun kehittäminen (toimenpide 313)

Toimenpiteen kuvaus:

Matkailulla on mahdollista luoda uusia työllistymismahdollisuuksia maaseudulle ja parantaa maaseudun palvelurakennetta. Toteutetaan hankkeita, joilla kehitetään maaseutumatkailua elinkeinotoimintana ja parannetaan toimintaympäristöä. Edistetään maaseutumatkailuyrittäjien verkostoitumista ja kehitetään maaseudun elinkeinorakennetta yhä monipuolisemmaksi.

Hanke-esimerkkejä:

- olemassa olevien kehittymiskykyisten yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja tukeminen
- matkailuelinkeinoa koskevan tiedon keräämisen organisointi alueellisesti
- maaseutumatkailun markkinointia, tuotekehitystä, tuotteistamista ja tuotteistamisen ohjausta
- saavutettavuuden, myynnin ja markkinoinnin kehittämistä esimerkiksi parantamalla myyntiyhteistyötä
- olemassa olevien matkailu- ja vapaa-ajan reitistöjen kehittämistä, viimeistelyä ja niiden hyödyntämistä

Tukimuodot:

Elinkeinotoiminnan kehittämishanke, yleishyödylliset investoinnit

Indikaattorit:

Hyväksytyjen hakemusten määrä, investointien hyväksytyt kustannukset

Maaseudun peruspalvelut (toimenpide 321)

Toimenpiteen kuvaus:

Elinkeinoelämän ja maaseutuväestön peruspalveluihin liittyvällä toimenpiteellä ei korvata kunnan tai valtion vastuulla olevien lakisääteisten peruspalveluiden rahoitusta, vaan turvataan ja täydennetään olemassa olevia palveluita, lisäämällä toimijoiden yhteistyötä, parantamalla osaamisen tasoa ja kehittämällä uusia toimintamalleja. Toteutetaan hankkeita, joilla aktivoidaan, suunnitellaan, selvitetään tai kehitetään maaseudun palveluita huomioiden eri väestö- ja toimijaryhmät, esimerkiksi yritykset, järjestöt, kylät asukkaineen sekä eri ikäryhmät.

Hanke-esimerkkejä:

- maaseudun hoivapalvelujen, ateria- ja siivouspalvelujen monipuolistamista ja niiden uusien muotojen kehittämistä
- maaseudun yrityksille suunnattujen seudullisten palveluiden kehittämistä
- yritysten ja muiden toimijoiden yhteistoiminnan edistämistä
- liikkuvien, kiertävien tai telemaattisten palveluiden kehittämistä
- kulttuuri- ja vapaa-ajantoiminnan mahdollisuuksien luomista
- pienimuotoisia, paikallista energia-, jäte- ja vesihuoltoa sekä telemaattisia yhteyksiä kehittäviä ja niiden käyttöönottoa edistäviä hankkeita saaristossa ja muualla ydinmaaseudulla
- palveluiden kartoitus ja kehittäminen, palveluntarjoajien yhteistoiminnan tukeminen

Tavoitteet:

Toimenpiteen tavoitteena on turvata maaseudun monipuolinen palvelurakenne mukaan lukien kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut, yritysten palvelut ja mahdollisuudet tietoyhteiskunnan hyödyntämiseen.

Tukimuodot:

Elinkeinotoiminnan kehittämishanke, yleinen kehittämishanke, yleishyödylliset investoinnit

Indikaattorit:

Hyväksytyjen hakemusten lukumäärä, investointien hyväksytyt kustannukset

Maaseutuasumisen edistäminen ja kylien kehittäminen (toimenpide 322)

Toimenpiteen kuvaus:

Paikalliset asukkaat ja yhteistyöverkostot ovat hyödyllisiä erityisesti mietittäessä kylän tai muun rajatun alueen vetovoimatekijöitä ja niiden kehittämistä. Paikallisella aktiivisuudella voidaan vaikuttaa asukkaiden, yritysten ja palveluiden houkuttelemiseen alueelle. Infrastruktuuriverkoston hyvä kunto nostaa niin loma-asumisen kuin vakituiseinkin asumisen kiinnostavuutta. Toimenpiteessä toteutetaan hankkeita, joissa edistetään yhteistyön ja yhteistyöverkostojen luomista ja kylien veto-voimaisuutta sekä luodaan edellytyksiä kylien elinkeinopohjan laajentamiselle.

Hanke-esimerkkejä:

- kylien sisäisen ja kylien välisen yhteistyön ja tiedotuksen kehittämistä
- toiminnan kehittämistä kylätaloille
- kylien kehittämissuunnitelmien laatimista ja toteuttamista
- kylän maankäytön suunnittelua ja kehittämistä
- kyläasiainsektorin toiminta
- vapaa-ajan asukkaille suunnatut aktivointihankkeet

Tukimuodot:

Yleinen kehittämishanke, yleishyödylliset investoinnit

Indikaattorit:

Rekisteröityneiden kyläyhdistysten määrän kasvu, hyväksytyjen hakemusten lukumäärä, investointien hyväksytyt kustannukset

Maaseutuperinnön säilyttäminen, parantaminen ja hoito sekä paikallisen kulttuurin kehittäminen (toimenpide 323)

Toimenpiteen kuvaus:

Toimenpiteessä toteutetaan hankkeita, jotka hyödyntävät maaseudun kulttuuriperintökohteita ja arvokkaita rakennuksia sekä luonnonperintökohteita ja luonnonarvoltaan merkittäviä paikkoja ja edistävät niiden suojelua, säilyttämistä ja kehittämistä. Lasten ja nuorten sekä uusien asukkaiden paikka- ja kotiseututietoisuuden lisääminen auttaa heitä juurtumaan paikkakunnalle/ kotiseutuun. Vireä harrastustoiminta lisää asumisviihtyvyyttä ja yhteenkuuluvuutta.

Hanke-esimerkkejä:

- paikallishistorian ja perinteen kartoittamista, tallentamista, esille tuomista ja paikallisen maaseutukulttuurin elvyttämistä ja hyödyntämistä
- maisemallisesti tärkeiden rakennusten kunnostamista ja kulttuuriympäristön hoitoa
- maisemanhoitosuunnitelmien laatimista ja niiden toteuttamista
- ympäristön viihtyvyyden parantamista
- maisemahankkeita
- rakennusperinnön ja rakennetun ympäristön hoitoa
- Natura 2000 -alueiden hyödyntäminen elinkeinotoiminnan näkökulmasta sekä suojelu- ja hoitosuunnitelmat

Tukimuodot:

Yleinen kehittämishanke, yleishyödylliset investoinnit

Indikaattorit:

Tehtyjen ja toteutettujen suunnitelmien määrä, tehtyjen suunnitelmien ja parannettujen kulttuuri-maisemakohteiden määrä, hyväksytyjen hakemusten määrä, investointien hyväksytyt kustannukset

Maaseudun toimijoiden koulutus (toimenpide 331)

Toimenpiteen kuvaus:

Toimenpiteessä toteutetaan hankkeita, jotka parantavat maaseutuyrittämiseen ja sen uudistamiseen osallistuvien henkilöiden sellaista ammattitaitoa, osaamista ja pätevyyttä, joka vaikuttaa suoraan tai välillisesti uusien yritysten ja työpaikkojen syntymiseen. Hankkeilla tuetaan myös asukkaiden omaehtoista ja jatkuvaa itsensä kehittämistä sekä ammattiosaamisen ajan tasalla pitämistä ja kohentamista. Hankkeilla lisätään myös alueen asukkaiden valmiutta erilaisiin kehittämistoimenpiteisiin sekä vahvistetaan yhteistyötä.

Hanke-esimerkkejä:

- maaseudun mikroyrittäjien koulutusta ja valmennusta
- toiminnan ja hallintamenetelmien parantamiseen tähtäävää koulutusta (tietotekniikka, markkinointi, ympäristöhoito, tuotteiden jatkojalostus, tuotannon kehittäminen, perinteisten kädentaitojen edistäminen ja pienyritysten verkostoituminen)
- uuden tieteellisen tiedon välittämistä sekä uusista innovaatioista ja menetelmistä tiedottamista
- energiavarojen kestävään käyttöön ja energiansäästöön liittyvää koulutusta ja viestintää
- ympäristöosaamiseen liittyvää koulutusta
- ympäristö- ja maaseututietoisuuden lisäämistä (ympäristötiedotus, -verkot ja -kasvatus)
- kyllien kehittäjien koulutusta
- muiden maaseudun kehittämistyötä tekevien tahojen koulutusta projektityövalmennukseen (mukaan lukien kansainvälinen projektityövalmennus) ja tilaisuuksien järjestämiseen
- maaseudun kehittämiseen liittyviä alueellisia selvityksiä, tiedon kokoamista ja julkistamista.

Tukimuodot:

Elinkeinojen kehittämishanke, koulutushanke

Indikaattorit:

Hyväksytyjen hakemusten määrä, koulutuspäivien määrä

Linja 4: LEADER – toimintatapa

Leader-toiminnan ensisijaiset tavoitteet ovat toteuttaa alhaalta ylös -periaatteen mukaisesti paikallisista tarpeista lähtevää maaseudun kehittämistä, joka tuottaa täsmäratkaisuja työ- ja toimeentulomahdollisuuksien parantamiseksi. Linjalla 4 yhdistyvät linjojen 1, 2 ja 3 sisällölliset tavoitteet.

Tavoite on koota ja aktivoida uusia ihmisiä ja toimijaryhmiä maaseudun kehittämistyöhön, tiedottaa kehittämismahdollisuuksista, vahvistaa maaseudun paikallisyhteisöjä sekä parantaa asukkaiden elinoloja, elämänlaatua ja elinympäristöä.

Toimintatapa kehittää kansalaisyhteiskunnan ja julkisen hallinnon yhteistyötä ja luo uusia toimintatapoja. Tavoite on verkostoida ja luoda erilaisten toimijoiden välistä yhteistyötä paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Verkostojen kautta leviää uusia innovatiivisia ratkaisuja ja osaamista. Näin maaseudun toimijoiden kilpailukyky paranee.

Toimintaryhmät laativat paikalliset kehittämissuunnitelmat, jotka toteuttavat toimintalinjojen 1-4 ruohonjuuritasolta lähteviä hankkeita. Toimintaryhmien toiminnan tukeminen mahdollistaa paikallislähtöisen päätöksenteon sekä alueen ihmisten aktivoimisen, koulutuksen ja neuvonnan. Toimintaryhmien alueilla noudatetaan alueen oman kehittämisohjelman mukaisia hankintavalintakriteerejä ja valittuja toimenpiteitä. TE-keskus vastaa hankkeiden laillisuustarkastuksesta sekä lopullisesta päätöksenteosta.

Alueiden välinen ja kansainvälinen kehittämistyö (toimenpide 421)

Toimenpiteen kuvaus:

Eri toimintaryhmäalueiden väliset hankkeet sekä toimintaryhmien kansainväliset hankkeet mahdollistavat laajemmat yhteistyöverkostot ja uusien toimintatapojen nopeamman leviämisen. Alueiden väliset hankkeet ovat toimintalinjojen 1 ja 3 mukaisia hankkeita.

Hanke-esimerkkejä:

- yhteistyö eri maaseutualueiden välillä
- yhteistyö tiedottamisessa
- neuvojaverkoston luominen
- kansainvälinen hanke

Tukimuodot:

Yritysrhmän kehittämistuki, elinkeinojen kehittämishanke, yleinen kehittämishanke, koulutushanke, yleishyödylliset investoinnit

Indikaattorit:

Hyväksytyjen hankkeiden lukumäärä, investointien hyväksytyt kustannukset, koulutuspäivien määrä

Toimintaraha (toimenpide 431)

Toimenpiteen kuvaus:

Toimintarahalla mahdollistetaan paikallisen toimintaryhmän käytännön toiminta ja hallinnon järjestäminen. Kustannusten piiriin kuuluvat mm. aktivointityöhön liittyvät kulut, henkilöstön palkka- ja matkustuskulut, vuokrat ja tiedottamiskulut.

Tukimuodot:

Toimintaraha, jonka osuus toimintaryhmän kokonaisrahoituksesta on noin kuudesosa

Indikaattorit:

Järjestetyt aktivointi-, tiedotus- tai koulutustilaisuudet, teetetyt tutkimukset ja arvioinnit, henkilöstön määrä

LEADER -toimintatavan mukaiset toimet linjoissa 1, 2 ja 3

Linja 1

Leader-toimintatavalla toteutettavia toimia sisältyy toimenpiteisiin 111 (inhimillisen pääoman kehittämiseen tähtäävät toimet), 123 (maa- ja metsätaloustuotannon ja -tuotteiden laadun parantaminen) sekä 124 (yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa).

Leader-toimintatavan kautta rahoitetaan erityisesti pienten ja alkavien yrittäjien hankkeita, paikallisen erikoistuotannon kehittämiseen ja siihen liittyvän koulutuksen tukemiseen liittyviä hankkeita sekä kylätason jäte- ja energiaratkaisujen kehittämiseen liittyviä hankkeita.

Linja 2

Linjassa 2 rahoitetaan Leader-toimintatapaan perustuvia paikallisia yhteishankkeita. Maatalouden ympäristötuen erityistukisopimuksista (toimenpide 214) tukea voidaan myöntää Leader-toimintatavan mukaisesti myös rekisteröityneille yhdistyksille perinnebiotooppien ja kosteikkojen hoitoon liittyvissä sopimuksissa.

Lisäksi Leader-toimintatavan mukaan voidaan rahoittaa toimenpiteessä 216 (Ei-tuotannolliset investoinnit) koskien monivaikutteisten kosteikkojen perustamista ja arvokkaiden perinnebiotooppien alkuraivausta ja aitaamista.

Leader-toimintatavalla rahoitetaan ensisijaisesti sellaisia hankkeita, joiden toteuttaminen yhteishankkeina on sekä rahoituksellisesti että toiminnallisesti järkevämpää kuin tilakohtaisilla tuilla, ja jotka ovat ympäristötuen ehtojen mukaisia.

Linja 3

Kaikki linjan 3 kohdalla esitetyt eri toimenpiteet soveltuvat Leader-toimintatapaan. Ensisijaisesti rahoitetaan tätä kautta muita kuin toimenpiteen 311 hankkeita (maatilojen monipuolistaminen). Linjan 3 yhteisöllinen kehittäminen (esimerkiksi kylähankkeet) toteutetaan kokonaisuudessaan Leader-toimintatavalla.

Linjassa 3 rahoitetaan Leader-toimintatavalla myös paikallisia yleishyödyllisiä elinkeinohankkeita, sekä koordinaatiohankkeita, joihin kootaan useita sellaisia pienimuotoisia kehittämistoimia, joita ei toiminnallisesti eikä hallinnollisesti ole järkevää toteuttaa erillisinä hankkeina.

7 LEADER-RYHMÄT UDELLAMAALLA

Toimintaryhmät ovat rekisteröityjä maaseudun kehittämissyhistyksiä, jotka kannustavat paikallisia asukkaita ja yhteisöjä kehittämään kotiseutuaan ja omaa elinympäristöään. Kukin toimintaryhmä on laatinut omalle toimialueelleen kohdistetun kehittämissuunnitelman, jota toteutetaan hanketoiminnan avulla. Ryhmien strategiat toteuttavat laajempien puiteohjelmien periaatteita.

Paikallisessa toiminnassa korostuu avoimuus, alhaalta ylöspäin suuntautuva kehittämistapa sekä laajapohjainen yhteistyö. Olennainen osa ryhmien toimintatapaa on myös jatkuva oman toiminnan ja hankkeiden arviointi. Ryhmät ovat avoimia kaikille alueen kehittämisestä kiinnostuneille. Yhdistysten hallinnossa toteutetaan kolmikantaperiaatetta: kolmasosa hallitusten jäsenistä on kunta-edustajia, kolmasosa yhdistysten ja yhteisöjen edustajia ja kolmasosa paikallisia asukkaita ja pienyrittäjiä. Hallituksissa tehdään päätökset rahoitettavista hankkeista.

Uudellamaalla toimii osin tai kokonaan viisi Leader-ryhmää: Pomoväst ry, Ykkösakseli ry, EMO ry, SILMU ry sekä Sepra ry. Yhdistysten toimihenkilöt vastaavat aktivoinnista, tiedottamisesta, neuvonnasta sekä hankehakemusten ja maksatusten valmistelusta sekä yhteydenpidosta sekä hakiin joihin että viranomaisiin päin.

Ohjelmakauden 2007–2013 paikallisia kehittämissuunnitelmia ja Leader-hakemuksia valmisteltaessa alueen toimintaryhmät aloittivat vuoden 2006 marraskuussa MMM:stä saapuneen kirjeen johdosta toimialueitaan koskevat neuvottelut naapuritoimintaryhmiensä kanssa. Neuvottelut etenivät riva-kasti ja johtivat Uudenmaan TE-keskusalueen toimintaryhmäkentän uudelleen organisoimiseen. Tämän hallinnollisen yhteistyön tiivistämisneuvotteluiden osapuolina olivat SAMPO ry / Idässä Itää ry (=>Silmu ry), KEHU ry / Yliset ry (=>EMO ry) sekä läntisellä Uudellamaalla LUKE ry / LSMK ry (=>Ykkösakseli ry). Syntyneillä yksittäisillä toimintaryhmäalueilla maaseutuväestöä on n. 90 – 100 000 henkilöä. Hallinnollisesti ryhmien toiminta on ratkaistu siten, että Ykkösakseli ry, Pomoväst ry sekä SILMU ry asioivat Uudenmaan TE-keskuksen kanssa, EMO ry hallinnoidaan Hämeen ja Sepra ry Kaakkois-Suomen TE-keskuksessa.

Toimintaryhmä voi rahoittaa paikallisen kehittämissuunnitelmansa mukaisia kehittämis- ja yrityshankkeita. Työnjako TE-keskuksen ja toimintaryhmien välillä rakennettiin niin, että pääsääntöisesti kaikki maatilakäytäntöisten yritysten ja Annex I-yritysten hakemukset käsitellään suoraan TE-keskuksessa, kun taas toimintaryhmät keskittyvät ensisijassa mikroyritysten rahoitustukihakemuksiin. Siihen, minne yritysten rahoitustukihakemukset ohjataan, vaikuttaa lisäksi suunta-antavasti hankkeen suuruus: yli 80 000 euroa kokonaisbudjetiltaan oleva hakemus toimitetaan useimmiten suoraan TE-keskukseen.

Alueen toimintaryhmät ovat asiantuntijoina mukana Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmien alaisissa maaseutujaostoissa. Lisäksi toimintaryhmien ja TE-keskuksen kesken järjestetään säännöllisesti tapaamisia, joissa keskustellen käydään läpi mm. ajankohtaisia hallintoon, hankkeiden valmisteluun tai päätöksentekoon liittyviä asioita.

Uudenmaan TE-keskuksen kautta hallinnoitavien toimintaryhmien tarkempi esittely:

Maaseudun kehittämissyhistys SILMU ry

Toiminta-alue: Artjärvi, Askola, Lapinjärvi, Liljendal, Loviisa, Myrskylä, Mäntsälä, Pernaja, Pornainen, Porvoo (maaseutualueet), Pukkila, Ruotsinpyhtää (osittain) ja Sipoo.

Maaseudun kehittämissyhdistys SILMU ry on perustettu 9.1.2007. Se muodostuu edellisen kauden toimintaryhmien SAMPO ry:n ja Idässä Itää ry:n toiminta-alueista.

SILMU ry:n alueelle on laadittu Maaseudun Leader-kehittämisohjelma 2007–2013, joka noudattaa Manner Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa, mutta ottaa huomioon tarkemmin oman alueensa tarpeet ja erityispiirteet.

SILMU ry:n toiminta-alue on laaja ja samalla myös heterogeeninen. Tämän vuoksi tässä paikallisessa Leader-ohjelmassa toiminnan painopistealueet on jaettu Mäntsälän sekä Porvoon ja Loviisan suuralueille niiden elinkeino- ja väestörakenteen sekä infrastruktuurin perusteella.

Leader-ohjelman tavoitteena on:

- kylien ja maaseudun pysyminen hyvinvoivana ja asuttuna alueena
- syrjäisenkin maaseudun kehittyminen
- vilkas paikallinen yritystoiminta sekä verkostoitumisen lisääntyminen ja kehittyminen
- väestörakenteeltaan tasapainoinen ja osaava väestö, joka on tyytyväinen elämänlaatuunsa
- aktiivisesti elinolojensa viihtyisyyteen ja kestävään kehitykseen vaikuttava väestö, joka haluaa pärjätä sosiaalista uhkakuvista huolimatta
- yhdistyksen tiedottamisen kehittäminen ja tunnettavuuden lisääminen

Yhteystiedot:

Maaseudun kehittämissyhdistys SILMU ry
Kirkkotie 176, 07170 Pornainen
puh. 019-529 4524, gsm 040 569 0068, fax. 019-664 7006
E-mail: etunimi.sukunimi@silmu.info
www.silmu.info

Pomoväst ry

Toiminta-alue: Hanko, Inkoo, Karjaa, Kirkkonummi (maaseutualueet), Pohja, Siuntio ja Tammisaari.

Yhdistyksen tehtävänä on paikallisten asukkaiden arvojen ja tarpeiden perusteella työmahdollisuuksiin liittyvien yleisten edellytysten parantaminen, seudun kehityksen edistäminen sekä länsi-uusimaalaisen haja-asutusalueen kehittämiseen liittyvien uusien ja kestävien vaihtoehtojen edistäminen.

Yhdistys on perustettu 15.5.1997 ja se toimii ns. paikallisena Leader-toimintaryhmänä Länsi-Uudellamaalla. Pomoväst toteutti ohjelmakaudella 1997–1999 ns. POMO-ohjelmaa ja kaudella 2000–2006 Leader-ohjelmaa "Länsi-Uudenmaan Saga".

"Länsi-Uusimaa yhdistää voimansa" on Pomovästin paikallinen kehittämisohjelma toimintakaudelle 2007–2013, jonka painopistealueita ovat:

- yhteinen ympäristömme
- yhteinen kulttuurimme
- yritteliäs Länsi-Uusimaamme

Yhteystiedot:

Pomoväst ry
Formansallén 2, 10600 Ekenäs
Ajurinpuisto 2, 10600 Tammisaari
Tel/Puh 019-2413 921, gsm 040-5747 301, fax 019-2413 921
E-mail: etunimi.sukunimi@pomovast.fi
www.pomovast.fi

Ykkösakseli ry

Toiminta-alue: Halikko, Karjalohja, Karkkila, Kiikala, Kisko, Lohja, Muurla, Nummi-Pusula, Perniö, Perteli, Salo (maaseutualueet), Sammatti, Suomusjärvi ja Vihti.

Ykkösakseli ry on paikallinen Leader-ryhmä, joka perustettiin tammikuussa 2007 jatkamaan Lounais-Suomen Maaseudun Kehittämisyhdistys ry:n ja Länsi-Uudenmaan kehitys LUKE ry:n toimintaa.

Ykkösakselin toiminta-alueen erityispiirteitä ovat muuttovoittoisuus, suuri osa-aikaisten asukkaiden määrä, monimuotoinen ympäristö, vahva kulttuuri- ja viljelykulttuuriperintö sekä hyvät kulkuyhteydet pääkaupunkiseudulle ja Turkuun.

Ykkösakselin Tuumasta teoiksi -kehittämishojelman painopisteet vuosille 2007–2013:

- Yhteisöllisyyden ja sosiaalisen turvallisuuden edistäminen
- Paikallisen kulttuurin kehittäminen, hyödyntäminen ja tuotteistaminen sekä paikallisuuteen perustuvien tuotteiden, palveluiden ja toimintatapojen edistäminen
- Maaseutu työnteon, yrittämisen ja osaamisen paikkana: osaamisen edistäminen ja osaamispotentiaalin hyödyntäminen
- Luonnon ja ympäristön hoitaminen sekä luonnon kestävän ja monipuolisen käytön edistäminen

Tavoitteen toteuttamiseksi yhdistys tekee alueella laaja-alaista yhteistyötä, herättää kiinnostusta maaseudun kehittämistä kohtaan, tiedottaa kehittämissuunnitelman tavoitteista, aktivoi ja neuvoo hankehakijoita.

Yhteystiedot:

Ykkösakseli ry
Kitulantie 5, 25410 SUOMUSJÄRVI
Puh. (02) 739 2800, fax (02) 739 2801
E-mail: toimisto@ykkosakseli.fi
www.ykkosakseli.fi

8 ALUEEN OHJELMIEN VALMISTELU, YHTEENSOVITUS JA TYÖNJAKO

Alueellisen valmistelun organisointi

Maaseudun alueelliset kehittämistoimenpiteet Uudenmaan alueella ohjelmakaudella 2007 - 2013 on maa- ja metsätalousministeriön edellyttämä (kirje 11.5.2005 dnro 5571/541/2004) alueellinen ohjelma, jonka valmisteluvastuu on ollut Uudenmaan TE-keskuksen maaseutuosastolla ohjelmakauden vaihtuessa vuosina 2005 - 2006. Ohjelman lopullinen versio hyväksyttiin maaseutujaostoissa 31.8.2006. Lainsäädäntö, ohjeistus ja järjestelmät ovat kuitenkin valmistuneet vasta ohjelman hyväksymisen jälkeen ja myös toimintaympäristössä on tapahtunut merkittäviä muutoksia rahoituskauden käynnistymisen jälkeen. Uudenmaan alueellinen ohjelma perustuu kansalliseen Manner-Suomen maaseudun kehittämishojelmaan, joka tämäkin hyväksyttiin vasta 10.8.2007 ja ohjelman viimeinen päivitys 18.6.2009. Tästä syystä katsottiin tarpeelliseksi päivittää myös Uudenmaan alueellinen ohjelma nykyistä tilannetta vastaavaksi. Pohjana tässä päivitettyssä versiossa on edellä mainittu 31.8.2006 hyväksytty alueellinen ohjelma sekä kansallinen maaseutuohjelma.

Alkuperäisen, 31.8.2006 hyväksytyn, ohjelman sisältöä käsitteivät Uudenmaan TE-keskus, Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan maaseutuajaostot ja paikalliset toimintaryhmät useissa kokouksissa ja sähköpostin välityksellä. Ohjelmaluonnokseen pyydettiin lausunnot 67 organisaatiolta ja lisäksi ohjelmateksti on ollut saatavilla Uudenmaan TE-keskuksen internetsivuilla. Koska jokainen maaseutuajaostojen jäsen ja jokainen paikallinen toimintaryhmä on käynyt tarpeelliseksi katsomansa

keskustelut edustamansa tahon / alueen kanssa, on ohjelman alkuperäisen version valmisteluun käytännössä voinut vaikuttaa lukuisa ihmisjoukko.

Tätä ohjelmamuutosta työstettiin yhteistyössä TE-keskuksen ja maaseutujaostojen kesken. Maaseutujaostot ovat kokoontuneet säännöllisesti kauden alusta lähtien ja hankkeiden valintakriteerejä ja rahoituslinjauksia on täsmennetty tarvittaessa. Tämä ohjelmapäivitys hyväksyttiin maaseutujaostoissa kirjallisella menettelyllä 22.10.2009.

Samanaikaisesti tämän päivityksen kanssa eteni paikallisten ohjelmien tarkastaminen, jossa kukin toimintaryhmä tarkasti oman paikallisen maaseudun kehittämissuunnitelman muutoksen tarpeen. Tässä ohjelmassa otetaan kantaa paikallisiin ohjelmiin lähinnä paikallisten toimintaryhmien ja TE-keskuksen välisen työnjaon sekä rahoitettavien toimenpiteiden yhteensovituksen osalta.

Alueellisen yhteistyön osallistajat

Alkuperäisen ohjelmavalmisteluun ydinryhmä vuonna 2005 - 2006 oli seuraava; Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan maaseutujaostot, paikalliset toimintaryhmät ja TE-keskuksen maaseutuosasto. Maaseutujaostojen ja paikallisten toimintaryhmien lisäksi ohjelmaan pyydettiin lausunnot seuraavilta organisaatioilta:

- alueen kunnat (34 kpl, postitus maataloussihteerien kautta)
- metsänomistajien liitot (2 kpl)
- uusyrityskeskukset (10 kpl)
- Keski-Uudenmaan Kehittämiskeskus Oy Forum
- Lohjan yrityspalvelukeskus Oy
- Länsi-Uudenmaan Yrityshautomo Oy
- Maaseutuyrityshautomo, Uusimaa Nyland
- Raaseporin elinkeinokeskus

Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmien maaseutujaostojen kautta ohjelman valmisteluun ovat osallistuneet seuraavat organisaatiot:

- Uudenmaan TE-keskus
- Itä-Uudenmaan liitto
- Uudenmaan liitto
- Uudenmaan ympäristökeskus
- Kustens skogscentral
- Hämeen-Uudenmaan metsäkeskus
- Nylands Svenska Producentförbund
- MTK-Uusimaa
- Nylands Svenska Lantbrukssällskap
- ProAgria Uusimaa ry
- Laurea ammattikorkeakoulu
- Idässä Itää ry – Gro i Öst rf
- Keskisen Uudenmaan Kehittämisyhdistys KEHU ry
- Länsi-Uudenmaan Kehitys LUKE ry
- Maaseudun kehittämissuunnitelma SAMPo ry
- Pomoväst rf
- Lounais-Suomen Maaseudun Kehittämisyhdistys ry
- Hyvinkään-Riihimäen Seudun Yhteistoimintayhdistys ry YliSet

Vuoden 2007 alusta toimintaryhmäedustus maaseutujaostoissa muuttui seuraavanlaiseksi:

- Pomoväst rf
- Ykkösakseli ry
- Eteläisen maaseudun osaajat EMO ry
- Maaseudun kehittämissuunnitelma SILMU ry

Edustajia maaseutujaostoihin on vuodesta 2007 lähtien kutsuttu myös seuraavilta tahoilta:
Uudenmaan yrittäjät ry

Alueellinen yhteensovitus sekä työnjako ohjelman toteutuksessa

Eri ohjelmien välisessä yhteensovittamisessa tärkeintä on sujuva ja avoin tiedonvaihto. Useat eri järjestelmät ja ohjelmahallinnoijat luovat tälle oman haasteensa. Uudenmaan osalta tilanne on erilainen moneen muuhun maakuntaan verrattuna, sillä täällä EAKR-ohjelmasta ei rahoiteta yritys-hankkeita. Täten mittavalta yhteensovitukselle EAKR-ohjelman kanssa ei nähdä tarvetta. Yhteensovittaminen kansallisen yritysten kehittämisavustuksen ja valmistelurahoituksen kanssa hoidetaan hakijakohtaisesti TE-keskuksen vastuualueet ylittävillä yhteisillä palaverilla ja tiedonvaiholla.

ESR-rahoituksessa painopisteet kohdistuvat vain harvoin samaan kohderyhmään kuin maaseutuohjelmassa, joten myöskään ESR-ohjelma ei vaadi säännöllistä yhteensovittamista. EKTR (Euroopan kalatalousrahasto) toimii yrityskehittämisessä myöntäen tukea mm. kalanjalostukseen. Kun kyse on kalastusmatkailuun tai kalanjalostukseen liittyvistä hankkeista, yhteistoiminta TE-keskuksen kalatalousyksikön kanssa on luontevaa ja yhteensovittamista tarkastellaan hakija- ja hanketasolla.

Yritystoiminnan kehittämistoimissa rahastojen ja toimijoiden välinen työnjako Uudenmaan TE-keskusalueella sovitaan ja siihen sitoudutaan alueellisesti ja paikallisesti. Yritystoiminnan rahoittamiseksi yritystukiin keskittyminen TE-keskuksen organisaatiomuutoksen yhteydessä yhteen ryhmään helpotti rahoituksen koordinoitua ja yhteensovittamista.

Elämänlaadun osalta rahastojen ja toimijoiden välinen työnjako ja alueelliset painotukset sovitaan alueellisella että paikallisella tasolla kansallisten ohjelman linjausten puitteissa. Maaseudun elinolojen ja elämänlaadun kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä rahoitetaan ensisijaisesti Leader-toimintatavalla. Paikalliset toimintaryhmät kantavat päävastuun paikallisten kehittämistarpeiden määrittelystä, tarvittavien kehittämistoimenpiteiden valinnasta, sekä niiden käytännön toteutuksesta.

TE-keskus on pitänyt useita palaveria alueella toimivien toimintaryhmien kanssa ja sopinut sekä ohjelman toteuttamisesta että rahoituskysymyksistä. Toimintaryhmät rahoittavat pääsääntöisesti pieniä aloittavia yrityksiä ja paikallisia kehittämishankkeita. Suoraan TE-keskuksesta haetaan rahoitus isompiin hankkeisiin ja kaikkiin maatalousyritysten hakemiin hankkeisiin.

Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan maaseutujaostoissa on kattava edustus koko alueen maaseudun kehittämisen avaintahoista ja ne kantavat päävastuun ohjelman sisällön käsittelystä. Tavoitteena on ollut maaseutujaostojen muodostuminen maaseudun kehittämisen tärkeimmäksi strategiseksi yhteistyöfoorumiksi. Maaseutujaostoissa voidaan varmistaa tiedonkulku maaseutuohjelman rahoituksesta jaostoihin osallistuville tahoille sekä yhteen sovittaa toimeenpanoa mm. ympäristökeskusten ja metsäkeskusten rahoituksen kanssa.

9 RAHOITUS

Ohjelman suuntaa-antava rahoitus vuosina 2007–2013 on esitetty taulukossa 1. Rahoitustaulukossa on otettu huomioon kiintiön toteutunut käyttö vuosina 2007–2008. Vuosille 2007 ja 2008 kohdennetusta rahoituksesta suurin osa siirtyi vuodelle 2009. Näin ollen vuoden 2009 käytävissä oleva kiintiö on niin suuri, että todennäköisesti osa siitä siirtyy vuosille 2010 ja 2011. Luvut eivät sisällä linjan 2 ja 4 (toimintaryhmien) osuutta, teknistä tukea eikä linjan 1 osalta toimenpiteitä 112, 113 ja 121.

Taulukko 1. Suuntaa-antava rahoitus vuosina 2007–2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	yht.
kiintiö €	0	1,646	9,603	3,534	3,432	3,346	3,239	24,800

Rahoituksen suunniteltu jakautuminen toimintalinjoittain ja toimenpiteittäin on esitetty taulukossa 2. Noin kolmannes rahoituksen kokonaisbudjetista käytetään toimintalinjaan 1 ja noin kaksi kolmasosaa toimintalinjaan 3. Lisäksi rahoituskehuksesta kohdennetaan vähintään 60 % yritystukiin ja korkeintaan 40 % kehittämishankkeisiin. Maaseututyyppittaisen jaon perusteella yritysrahoituksesta tavoitteena on osoittaa 40 % ydinmaaseudun kuntiin, 40 % kaupunkien läheiselle maaseudulle ja 20 % kaupunkeihin. Tavoitteet eivät ole vuosittaisia vaan koskevat koko ohjelmakauden toteutusta Uudellamaalla.

Taulukko 2. Rahoituksen jakautuminen toimintalinjoittain ja toimenpiteittäin vuosina 2007–2013.

		% kokonaisbudjetista	
Toimintalinja 1			30
Toimenpide	111	50	
	123	40	
	124	10	
		100	
Toimintalinja 3			70
Toimenpide	311	18	
	312	57	
	313	3	
	321	9	
	322	4	
	323	4	
	331	5	
		100	100

Alueiden väliseen hanketoimintaan voidaan maksimissaan käyttää 15 % vuosittaisesta rahoituskehuksesta. Valtakunnallisiin hankkeisiin tarvittavat varat vähennetään tästä alueiden väliseen hanketoimintaan varatusta rahoituksesta. Alueiden väliseen ja valtakunnalliseen hanketoimintaan käytetyt rahat vähennetään kehittämishankkeille varatusta rahoituskiintiöstä.

10 OHJELMAN MÄÄRÄLLISET JA LAADULLISET TAVOITTEET

Ohjelman tärkeimmät määrälliset tavoitteet on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3. Ohjelman määrälliset tavoitteet.

Määrälliset tavoitteet	
Uudet työpaikat (osa-aikaiset muutettuna kokopäivätoimiseksi), kpl	500
Säilytetyt työpaikat (osa-aikaiset muutettuna kokopäivätoimiseksi), kpl	1000
Uudet yritykset, kpl	250
Uusia tuotteita tuotantoon ottaneiden ja/tai tuotantomenetelmiä käyttöönotaneiden yritysten lukumäärä	30
Koulutettujen määrä, hlöä	5000

Lisäksi ohjelmalle on määritelty laadullisia tavoitteita, joita seurataan indikaattorilomakkeiden tietojen avulla. Myönteisiä vaikutuksia pyritään saavuttamaan erityisesti seuraavilla osa-alueilla:

- päästöt
- kulutus, tuotanto ja energiatalous
- luonnonolosuhteet ja yhdyskunnat
- ihmiset
- liikenne
- tutkimus ja koulutus
- kansainvälinen yhteistyö

11 OHJELMAN HALLINTOON LIITTYVÄT ASIAT

Lainsäädäntö

Koko maaseudun kehittämistyötä ohjaavia säädöksiä:

- neuvoston päätös yhteisön strategisista suuntaviivoista (2006/144/EY)
- alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat 2006/C 54/08
- neuvoston kehittämisasetus (EY) N:o 1698/2005
- neuvoston rahoitusasetus (EY) N:o 1290/2005
- komission toimeenpanoasetus (EY) N:o 1974/2006

Kansallinen lainsäädäntö

- Laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista (1443/2006)
- Laki maatalouden rakennetuista (1476/2007)
- Valtioneuvoston asetus maaseudun yritystoiminnan tukemisesta (632/2007)
- Valtioneuvoston asetus 271/2008 maaseudun yritystoiminnan tukemisesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta
- Valtioneuvoston asetus maaseudun hanketoiminnan tukemisesta (829/2007)
- Valtioneuvoston asetus maaseudun hanketoiminnan tukemisesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 617/2008
- Valtioneuvoston asetus maatalouden investointituesta ja nuoren viljelijän aloitustuesta 299/2008
- Valtioneuvoston asetus maatalouden investointituesta ja nuoren viljelijän aloitustuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta 496/2008

12 OHJELMAN ALUEELLINEN TOIMEENPANO, HALLINNOINTI JA PÄÄTÖKSENTEKO

Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmän maaseutujaostot ovat ohjelman toimeenpanon avainorganisaatioita, ja niissä käsitellään kaikki toimeenpanon strategiset pääasiat.

Maaseutuajaostojen toiminnan painoarvoa on lisätty aiemmasta esimerkiksi sillä, että ennen ohjelman toimeenpanon aloittamista maaseutuajaostot päättävät rahoituksen alueellisesta kohdentamisesta, rahoitettavien hankkeiden valintakriteereistä sekä tukikelpoisten toimenpiteiden periaatelinjauksista.

Alueellisen ohjelman tavoitteiden toteutumisesta seurataan säännöllisesti maaseutuajaostojen kokouksissa sekä lisäksi ohjelman toteutuksesta tehdään väli- ja jälkiarvioinnit. Väliarvioinnin perusteella maaseutuajaostoilla on tarvittaessa mahdollisuus muuttaa ohjelman toimenpiteiden kohdentamista siten, että ohjelman tavoitteet saavutettaisiin mahdollisimman hyvin.

Ohjelman toteutukseen liittyvistä asioista tiedotetaan avoimesti ja säännöllisesti koko ohjelmakauden ajan. Ohjelman toimeenpanoon liittyvä yleinen tiedottaminen hoidetaan keskitetysti TE-keskuksesta. Ohjelma-asiakirja ja maaseutuajaostojen päätökset julkaistaan TE-keskuksen internetsivuilla. Koko TE-keskusalueen kattavien kehittämishankkeiden toteutukseen liittyvä tiedottaminen hoidetaan keskitetysti yhteisen tiedotushankkeen kautta internetsivulla www.uusimaaseutu.fi. Paikallisten ohjelmien toteutukseen liittyvä tiedottaminen hoituu paikallisten toimintaryhmien kautta.

Toimintalinjojen 1 ja 3 toimenpiteiden osalta tukipäätökset tekevät TE-keskuksen maaseutu ja energia vastuualueen rahoitus ja energia -ryhmä (hanketuet, maatalouden rakennetuet) sekä työllisyys ja yrittäjyys vastuualueen yritystuet-ryhmä (yritystuet). Maksatuspäätökset ja hallinnolliset tarkastukset suorittaa TE-keskuksen maksatus- ja tarkastusyksikkö.

Uuden ohjelmakauden myötä toimintaryhmien asema on muuttunut. Hankkeet tulevat vireille toimintaryhmien kautta, jolloin toimintaryhmien vastuu hankkeista on kasvanut. Toimintaryhmillä on enemmän vastuuta hankeasiakirjojen kokoamisesta ja niiden valmistelusta sekä toimittamisesta TE-keskukseen. Leader-toimintatavalla voidaan rahoittaa vain sellaisia hankkeita, joiden rahoittamista paikallinen toimintaryhmä puoltaa. TE-keskus vastaa siitä, että muut kuin Leader-toimintatavalla toteutettavat hankkeet ovat tarkoituksenmukaisia sekä alueellisen että kansallisen ohjelman näkökulmasta. TE-keskus tarkastaa kaikkien toimintaryhmien kautta tulleiden hankkeiden laillisuuden sekä tekee kaikki rahoitus- ja maksatuspäätökset.

Toimintaryhmien kautta rahoitetaan pienehköjä ja aloittavia yrityksiä. Kustannusarvioltaan yli 80 000 euron yrityshankkeet, maatalousyritysten ja Annex I-yritysten tuet haetaan pääsääntöisesti suoraan TE-keskuksesta. Hakijalla on kuitenkin kaikissa tapauksissa oikeus valita hakemuksen jättöpaikka. Toimintaryhmät voivat ohjata hakemuksen TE-keskukseen, mutta TE-keskus ei voi palauttaa tai siirtää sille jätettyä hakemusta kuin hallintolain mukaisesti viranomaiselta toiselle (selkeästi väärään paikkaan jätetty hakemus). Kaikki tukisummaltaan yli 150 000 euron hankkeet myönnetään TE-keskuksen kautta.

Toimintalinjan 2 tukijärjestelmässä luonnonhaittakorvauksen, maatalouden ympäristötuen, eläinten hyvinvoinnin ja ei-tuotannollisten investointien osalta käytännön toimeenpanoista vastaavat alueelliset viranomaiset sekä kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset. Alueelliset ympäristökeskukset antavat lausunnon ympäristötuen tiettyjen erityistukisopimusten ja ei-tuotannollisten investointien osalta. Paikalliset toimintaryhmät puolestaan antavat lausunnon tiettyjen erityistukisopimusten ja ei-tuotannollisten investointien osalta Leader-toimintatapaan liittyen. Ensimmäisenä tuen hakemisvuotena tehdään kaksi päätöstä. Paikallinen/alueellinen viranomainen tekee sitoumuksen tai sopimuksen hyväksymispäätöksen ja ei-tuotannollisten investointien osalta kustannusten hyväksymistä koskevan päätöksen (hallintoviranomaisen siirtämä tehtävä). Näillä päätöksillä sidotaan varat ko. tuen koko sitoumus/sopimuskaudelle. Maksajavirasto tekee kyseisenä vuonna em. tukiin liittyvät maksamispäätökset. Seuraavina vuosina maksajavirasto tekee vuosittaiset em. tukien maksamista koskevat päätökset.

TE-keskuksen suorittamat maaseutuohjelmaan liittyvät otantatarkastukset hoitaa maaseutu ja energia vastuualueen valvontayksikkö ja mahdolliset jatkotoimenpiteet hoidetaan hallintoyksikön oikeudelliset palvelut -yksikössä.

Maa- ja metsätalousministeriö vastaa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman ja siihen sisältyvien tukijärjestelmien ja toimenpiteiden hallinnoinnista ja muista neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 75 artiklan mukaisista hallintoviranomaisen tehtävistä.

Maksajaviraston tehtävistä säädetään yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1290/2005 ja sen nojalla annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 885/2006. Maksajavirasto vastaa maaseuturahaston rahoitusosuuden maksamisesta tuensaajalle, sitä koskevasta kirjanpidosta ja raportoinnista komissiolle sekä ao. asiakirjojen säilyttämisestä. Maksajaviraston tehtävät voidaan maaseuturahaston rahoitusosuuden maksamista lukuun ottamatta siirtää hoidettavaksi maksajaviraston ulkopuolella. Maksajavirasto vastaa kuitenkin siitä, että tehtävät hoidetaan niin, että maksajaviraston hyväksymisperusteet täyttyvät.

Yllä kuvattuun toimeenpanon järjestelyyn alueviranomaisen osalta tulee todennäköisesti muutoksia, kun TE-keskus siirtyy osaksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta (ELY). Uusi aluehallintoviranomainen aloittaa toimintansa 1.1.2010, mikäli eduskunta hyväksyy uudistusta koskevan lainsäädännön.

13 KÄSITTEITÄ

Käsitteitä

Tässä asiakirjassa käytettyjen käsitteiden selityksiä:

Elinkeinollinen kehittäminen	Yleishyödyllinen kehittäminen jonka tavoitteena on ensisijaisesti kehittää yrittäjyyttä sekä lisätä ja monipuolistaa yritystoimintaa.
ELY	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Uusi aluehallintoviranomainen
Kaupunkien läheinen maaseutu Kehittämishanke	Yksi maaseututyyppeistä, kts. liite 1. Määräaikaista tiettyä ohjelmaa toteuttavaa toimintaa, josta on laadittu suunnitelma ja jolla on useampia hyödynsajia.
Koordinaatiohanke	Yleishyödyllinen kehittämissuunnitelma, jolle on määriteltävä tietty vastuualue koskien koko TE-keskuksen aluetta. Kts. myös 'Yleishyödyllisyys' ja 'Kehittämissuunnitelma'.
Leader-toimintatapa	Paikallisten toimintaryhmien kautta tapahtuva kehittämissuunnitelma, jossa rahoitettavat toimenpiteet perustuvat paikallisiin tarpeisiin. Kts. myös 'Toimintaryhmä'.
Maaseutujaosto	Maakunnan yhteistyöryhmän (lyhenne MYR) alainen jaosto, jonka toimintaa johtaa TE-keskuksen maaseutu-osasto.
Maaseutujaostot	Itä-Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmän maaseutujaosto ja Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmän maaseutujaosto; kokoontuvat yhteisissä kokouksissa.
Maaseutu ja energia vastuualue	Yksi TE-keskuksen vastuualue. Vastuualueella on maaseutuohjelman koordinoitavastuu ja siellä käsitellään mm. ympäristötuet, maatalouden rakennetuet, hanketuet ja energiatuet.
Maatilakytchentä	Yritystoimintaa harjoitetaan maatilalla maatalouden yhteydessä (maa- ja metsätaloudella oltava olennaista merkitystä yrittäjän toimeentuloon).
MYR	Maakunnan yhteistyöryhmä. Kts. myös 'Maaseutujaostot'.
Osarahoitus	Julkisella rahoituksella rahoitetaan vain osa tietyn kehittämistoimenpiteen kustannuksista.
Paikallinen toimintaryhmä	Kts. 'Toimintaryhmä'.

TE-keskus	Työ- ja elinkeinokeskus. Lisätietoja internetistä www.te-keskus.fi
Toimeenpano	Virallisesti vahvistetun kehittämisohjelman viranomaistehävät TE-keskuksessa.
Toimintaryhmä	Maaseudun kehittämisyhdistys, joka toteuttaa omaa kehittämisohjelmaansa rahoittamalla paikallislähtöisiä pieni- muotoisia hankkeita. Kts. myös 'Leader-toimintatapa'.
Tukimuoto	Julkisella rahoituksella tuettavat kehittämistoimenpiteet, jotka poikkeavat toisistaan toimenpiteiden hyödynsaajien osalta. Päämuodot ovat yrityshanke ja yleinen kehittämishanke. Kts 'Yrityshanke' ja 'Yleinen kehittämishanke'.
Työllisyys ja yrittäjyys vastuualue	Yksi TE-keskuksen vastuualue. Vastuualueella myönnetään kaikki yritystuet, ml maaseutuohjelman yritystuet
Ydinmaaseutu Yhteensovitus	Yksi maaseututyyppeistä, kts. liite 1. Toimenpiteet, joilla varmistetaan, että jokaisessa hankkeessa on otettu huomioon muiden käynnissä olevien hankkeiden (myös eri rahoituslähteistä rahoitetut) toimenpiteet, eli hankkeiden toimenpiteet ovat toisiaan täydentäviä mutta eivät päällekkäisiä.
Yhteisöllinen kehittäminen	Yleishyödyllistä kehittämistä, jonka ensisijainen tavoite on muuta kuin elinkeinollista kehittämistä. Esim. kylätoiminnan kehittäminen. Kts. myös 'Yleishyödyllisyys' ja 'Elinkeinollinen kehittäminen'.
Yleinen kehittämishanke	Julkisesti osarahoitettu kehittämishanke, jonka hyödynsaaja on joukko ihmisiä ja/tai yrityksiä. Kts. myös 'Yleishyödyllisyys' ja 'Osarahoitus'.
Yleishyödyllisyys	Tietty toimenpide on yleishyödyllinen, kun siitä saatava hyöty kohdentuu laajemmalle kuin vain yksittäiselle ihmiselle tai yritykselle. Kts. myös 'Yleinen kehittämishanke'.
Yrityshanke	Julkisesti osarahoitettu kehittämistoimenpide, jonka hyödynsaaja on yksittäinen yritys. Kts. myös 'Yritystuki' ja 'Osarahoitus'
Yritysrühmähanke	Hanke, joka sisältää useita yrityshankkeita. Hanke sisältää tiettyjen yritysten kehittämistoimenpiteitä, joita osarahoitetaan yritystuen kehittämistukena. Kts. myös 'Yrityshanke' ja 'Yritystuki'.
Yritystuki	Julkinen osarahoitus yksittäisen yrityksen kehittämistoimenpiteisiin. Tuki jaotellaan investointitukeen, kehittämistukeen ja käynnistystukeen. Kts. myös 'Osarahoitus'.

14 YHTEYSTIEDOT

Uudenmaan TE-keskus

Maistraatinportti 2 (PL 15), 00240 Helsinki
 puh. 010 60 21 000, fax 010 60 21100
 sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@te-keskus.fi
www.te-keskus.fi

Maaseutuohjelman hallinnointi
 Vastuualueen päällikkö
 Petri Knaapinen
 puh. 358 10 60 21309, gsm: 050 314 0031

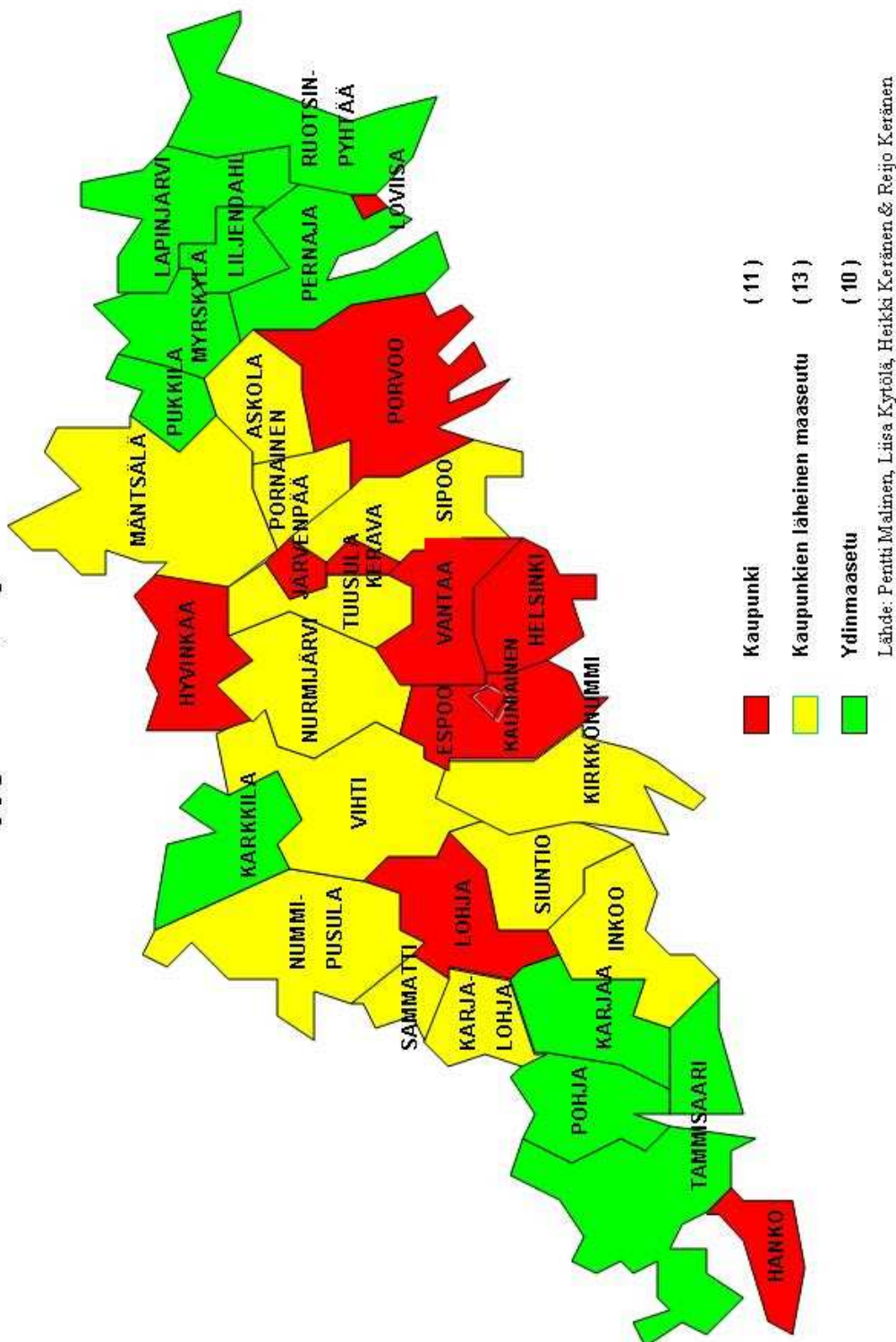
Ohjelmavastaava
Ryhmäpäällikkö
Maria Konsin-Palva
puh. 010 60 21321, gsm: 040 751 0050

TE-keskuksen palvelut siirtyvät osaksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta (ELY).
Uusi aluehallintoviranomainen aloittaa toimintansa 1.1.2010, mikäli eduskunta hyväksyy
uudistusta koskevan lainsäädännön. Katso lisätietoja: www.vm.fi/alku

Liite 1. Kartta alueen kunnista maaseututyypeittäin

Maaseututyyppittely perustuu 31.12.2005 voimassa olevaan kuntajakoon ja se on vahvistettu Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa koko ohjelmakaudeksi 2007-2013

Suomen maaseututyyppit 2006, ohjelmakausi 2007-2013

Rakentamisasiat

Markku Kuusinen 040 512 7327

Yritystukien maksatus

Silja Visanki 0400 778 383

Leena-Maria Pesonen 040 843 3748

Juha Välilä 040 488 1528

Sähköposti: etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Yritystukia on mahdollista hakea myös Leader-toimintaryhmiltä:

[Maaseudun kehittämissyhdystys SILMU ry](#): Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Mäntsälä, Pornainen, Porvoo (maaseutualueet), Pukkila, ja Sipoo. hallintopäällikkö Gina Forsström, puh. 041 442 6602, etunimi.sukunimi@silmu.info

[Pomoväst rf](#): Hanko, Inkoo, Kirkkonummi (maaseutualueet), Siuntio ja Raasepori. Toiminnanjohtaja Gunilla Wasström, (019) 2413 921, 040 574 7301, etunimi.sukunimi@pomovast.fi

[Ykkösakseli ry](#): Karjalohja, Karkkila, Lohja, Nummi-Pusula, Salo (maaseutualueet) ja Vihti. Toiminnanjohtaja Katarina Kiviluoto-Pakarinen, puh. 0440 644 822, toimisto@ykkosakseli.fi

[Eteläisen maaseudun osaajat EMO ry](#): Hausjärvi ja Loppi sekä Hyvinkään, Järvenpään , Nurmijärven, Riihimäen, Tuusulan ja Vantaan maaseutualueet. Toiminnanjohtaja Esko Pietari, puh. 050 573 2972, emo@emory.fi